

Rusmiddelbruk blant personer med innvandrerbakgrunn

Oversikter fra befolkningsundersøkelser

Tord Finne Vedøy og Ellen J. Amundsen

SIRUS rapport nr. 1/2008
Statens institutt for rusmiddelforskning
Oslo 2008

Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) ble opprettet 1. januar 2001 som en sammenslåing av Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning (SIFA) og dokumentasjonsseksjonen og biblioteket i Rusmiddeldirektoratet. SIRUS har som formål å utføre og formidle forskning og dokumentasjon omkring rusmiddelspørsmål, med særlig vekt på samfunnsvitenskapelige problemstillinger. Instituttet er også kontaktpunkt for Det europeiske narkotikaovervåkningscenteret i Lisboa, EMCDDA.

Copyright SIRUS
Oslo 2008

ISBN 82-7171-313-3
ISSN 1502-8178

SIRUS
P.b. 565 Sentrum
0105 Oslo

Besøksadresse: Øvre Slottsgate 2B
Telefon: 22 34 04 00
Fax: 22 34 04 01
E-post: sirus@sirus.no
Nettadresse: <http://www.sirus.no>

Trykt hos Wittusen&Jensen a.s.

Forord

Kartlegging av rusmiddelbruk blant personer med innvandrerbakgrunn er et prioritert tema ved SIRUS. Fra 2004/2006 har SIRUS spurt om personers og deres foreldres fødested i sine løpende spørreundersøkelser. Dette gir mulighet for å vise tall for rusmiddelbruk i grupper av personer med innvandrerbakgrunn.

Denne rapporten presenterer resultater fra disse undersøkelsene sammen med resultater fra fire andre befolkningsundersøkelser hvor det inngår spørsmål om bruk av alkohol, tobakk og/eller hasj blant voksne og ungdom med forskjellig landbakgrunn. Hermed får vi belyst hvilke problemstillinger som det er mulig å få innsikt i ved slike generelle befolkningsundersøkelser hvor det som hovedregel inngår få personer fra hver spesifikke rusmiddelkultur.

Helseundersøkelsene i bydeler og regioner i Oslo (HUBRO) ble foretatt av Statens helseundersøkelser, nå Nasjonalt folkehelseinstitutt, i samarbeid med Oslo kommune og Universitetet i Oslo. Vi takker for godt samarbeid om bruk av disse data.

Vi takker alle som har besvart undersøkelsene og dermed gjort det mulig å forstå noe mer om variasjoner i drikkevaner i Norge.

Oslo, februar 2008

Tord Finne Vedøy og Ellen J. Amundsen

Innhold

1	Innledning	12
1.1	Bakgrunn	12
1.2	Tidligere forskning	13
1.3	Problemstillinger	15
2	Materiale	16
2.1	Datamateriale og metode	16
2.2	Variabler	20
3	Rusmiddelbruk blant voksne	23
3.1	Alkohol	23
3.2	Tobakk - sigaretter	26
3.3	Tobakk - snus	29
3.4	Hasj.....	31
4	Rusmiddelbruk blant ungdom.....	33
4.1	Alkohol	33
4.2	Tobakk - sigaretter	36
4.3	Tobakk - snus	39
4.4	Hasj.....	42
5	Sammenfatning	45
5.1	Bruk av rusmidler.....	46
5.2	Gjensidig påvirkning.....	47
	Tabeller	49
	Referanser.....	64
	English summary	67

Figurregister

Figur 1: Andel voksne som har drukket alkohol noen gang, i grupper for fødested.....	25
Figur 2: Andel voksne som har drukket alkohol noen gang, i grupper for religion	25
Figur 3: Andel voksne som har vært beruset, i grupper for fødested.....	26
Figur 4: Andel voksne som har røykt tobakk, i grupper for fødested.....	28
Figur 6: Andel voksne som røyker daglig, i grupper for fødested.....	29
Figur 7: Andel voksne som røyker daglig, i grupper for religion	29
Figur 8: Andel voksne som har brukt snus , i grupper for fødested.....	30
Figur 9: Andel voksne som bruker snus daglig, i grupper for fødested	31
Figur 10: Andel voksne som har røykt hasj noen gang, i grupper for fødested	32
Figur 11: Andel unge som har drukket alkohol, i grupper for innvandrersstatus	35
Figur 12: Andel unge som har drukket alkohol noen gang, i grupper for religion	35
Figur 13: Andel unge som har vært beruset, i grupper for innvandrersstatus..	36
Figur 14: Andel unge som har vært beruset noen gang, i grupper for religion	36
Figur 15: Andel unge som har røykt, i grupper for innvandrersstatus	38
Figur 16: Andel unge som røykte på undersøkelsestidspunktet, i grupper for religion	38
Figur 17: Andel unge som røyker daglig, i grupper for innvandrersstatus	39
Figur 18: Andel unge som røyker daglig, i grupper for religion	39
Figur 19: Andel unge som har brukt snus, i grupper for innvandrersstatus.....	41
Figur 20: Andel personer som har brukt snus noen gang, i grupper for religion	41
Figur 21: Andel unge som bruker snus daglig, i grupper for innvandrersstatus	42
Figur 22: Andel unge som bruker snus daglig, i grupper for religion.....	42
Figur 23: Andel unge har røykt hasj noen gang, i grupper for innvandrersstatus	44
Figur 24: Andel unge har røykt hasj noen gang, i grupper for religion	44

Tabellregister

Tabell 1: Antall personer i undersøkelsene som svarte (nettutvalg). Geografisk område og aldersgrupper. Spørsmål om fødested og religion	49
Tabell 2: Andel menn og kvinner som har drukket alkohol noen gang, i grupper for fødested. HUBRO. Prosent	50
Tabell 3: Andel menn og kvinner som har drukket alkohol noen gang, i grupper for fødested. Voksen 2004. Prosent	50
Tabell 4: Andel menn og kvinner som har drukket alkohol noen gang, i grupper for fødested. Unge voksne 2006 OSLO. Prosent.....	50
Tabell 5: Andel menn og kvinner som har drukket alkohol noen gang, i grupper for fødested. Unge voksne 2006 NORGE. Prosent.....	51
Tabell 6: Andel menn og kvinner som har røykt noen gang, i grupper for fødested. HUBRO. Prosent.....	51
Tabell 7: Andel menn og kvinner som har røykt i de siste 12 måneder, i grupper for fødested. Voksen 2004. Prosent	51
Tabell 8: Andel menn og kvinner som har røykt noen gang, i grupper for fødested. Unge voksne 2006 OSLO. Prosent.....	52
Tabell 9: Andel menn og kvinner som har røykt noen gang, i grupper for fødested. Unge voksne 2006 NORGE. Prosent	52
Tabell 10: Andel menn og kvinner som har brukt snus i de siste 12 måneder, i grupper for fødested. Voksen 2004. Prosent	52
Tabell 11: Andel menn og kvinner som har brukt snus noen gang, i grupper for fødested. Unge voksne 2006 OSLO. Prosent.....	53
Tabell 12: Andel menn og kvinner som har brukt snus noen gang, i grupper for fødested. Unge voksne 2006 NORGE. Prosent.....	53
Tabell 13: Andel menn og kvinner som har brukt hasj noen gang, i grupper for fødested, Voksen 2004. Prosent	53
Tabell 14: Andel menn og kvinner som har brukt hasj noen gang, i grupper for fødested. Unge voksne 2006 OSLO. Prosent.....	54
Tabell 15: Andel menn og kvinner som har brukt hasj noen gang, i grupper for fødested, Unge voksne 2006 NORGE. Prosent.....	54
Tabell 16: Andel gutter og jenter som har drukket alkohol noen gang, i grupper for landbakgrunn. UNGHUBRO. Prosent.....	54
Tabell 17: Andel gutter og jenter som har drukket alkohol i de siste 12 måneder, i grupper for landbakgrunn. HoldRus 2003-05. Prosent	55
Tabell 18: Andel gutter og jenter som har drukket alkohol noen gang, i grupper for landbakgrunn. Ungdom 2006/07 OSLO. Prosent	55

Tabell 19: Andel gutter og jenter som har drukket alkohol noen gang, i grupper for landbakgrunn. Ungdom 06/07 NORGE. Prosent.....	56
Tabell 20: Andel gutter og jenter som har drukket alkohol noen gang, i grupper for landbakgrunn. Skoleundersøkelsen 2004. Prosent.....	56
Tabell 21: Andel gutter og jenter som har røykt noen gang, i grupper for landbakgrunn, UNGHUBRO. Prosent.....	57
Tabell 22: Andel gutter og jenter som har røykt noen gang, i grupper for landbakgrunn. HoldRus 2003–05. Prosent.....	57
Tabell 23: Andel gutter og jenter som har røykt noen gang, i grupper for landbakgrunn. Ungdom 06/07 OSLO. Prosent.....	58
Tabell 24: Andel gutter og jenter som har røykt noen gang, i grupper for landbakgrunn. Ungdom 06/07 NORGE. Prosent	58
Tabell 25: Andel gutter og jenter som røkte på undersøkelsestidspunktet, i grupper for landbakgrunn, Skoleundersøkelsen 2004. Prosent.....	59
Tabell 26: Andel gutter og jenter som har brukt snus noen gang, i grupper for landbakgrunn, UNGHUBRO. Prosent.....	59
Tabell 27: Andel gutter og jenter som har brukt snus noen gang, i grupper for landbakgrunn. Ungdom 06/07 OSLO. Prosent.....	60
Tabell 28: Andel gutter og jenter som har brukt snus noen gang, i grupper for landbakgrunn, Ungdom 06/07 NORGE. Prosent	60
Tabell 29: Andel gutter og jenter som brukte snus på undersøkelsestidspunktet, i grupper for landbakgrunn. Skoleundersøkelsen 2004. Prosent.....	61
Tabell 30: Andel gutter og jenter som har brukt hasj noen gang, i grupper for landbakgrunn. HoldRus 2003- 05. Prosent	61
Tabell 31: Andel gutter og jenter som har brukt hasj noen gang, i grupper for landbakgrunn. Ungdom 06/07 OSLO. Prosent.....	62
Tabell 32: Andel gutter og jenter som har brukt hasj noen gang, grupper for landbakgrunn. Ungdom 06/07. NORGE. Prosent	62
Tabell 33: Andel gutter og jenter som har brukt hasj noen gang, i grupper for landbakgrunn. Skoleundersøkelsen 2004. Prosent	63

Sammendrag

Data fra syv undersøkelser er brukt til å beskrive bruk av alkohol, sigaretter, snus og hasj blant ungdom og voksne med ulike landbakgrunn i Oslo og Norge. Med utgangspunkt i Statistisk sentralbyrås definisjon av innvandrere, der en selv eller ens foreldre er født i utlandet, er det vist tall for verdensdeler. Dette fordi en inndeling etter fødeland gir mange kategorier med et ofte lavt antall tilfeller. For undersøkelsene gjennomført blant voksne ble verdensdel fastlagt på bakgrunn av eget fødeland. Blant ungdom ble verdensdel fastlagt etter fars fødested.

Med basis i befolkningsundersøkelser ser vi ingen urovekkende tegn til problemer med rusmiddelbruk blant innvandrergupper, snarere tvert i mot. Personer med innvandrerbakgrunn fra Asia eller Afrika ser ut til å holde fast ved lavere rusmiddelbruk enn etnisk norske og vestlige innvandrere. Bruk av alkohol, hasj og snus er lavere både blant voksne og ungdom med bakgrunn fra Asia og Afrika enn blant etnisk norske, og spesielt lavt blant kvinner med slik bakgrunn. Et mulig faresignal er at disse jentene har begynt å nærme seg norske røykevaner. På samme måte som blant etnisk norske finnes det nok grupper av innvandrere og enkeltpersoner som sliter med marginalisering og rusmisbruk. Men vi får ikke sikker informasjon om slike forhold gjennom generell undersøkelser i befolkningen.

Voksne

Voksne personer født i Norge hadde hyppigst drukket og vært beruset: 96 til 98 % oppga at de hadde drukket noen gang og 42 til 85 % svarte at de hadde drukket seg beruset. Tallene varierer mellom undersøkelsene. De tilsvarende tallene for voksne personer født i Asia var 51 til 70 % for å ha drukket noen gang og fra 27 til 44 % for å ha vært beruset. Andelen som hadde drukket noen gang blant henholdsvis muslimer, kristne (statskirken) og personer uten religiøs tilhørighet var 43, 99 og 98 %.

Røyking blant voksne varierte mindre enn alkoholbruk mellom grupper med ulike landbakgrunn. For alle gruppene i alle undersøkelsene var andelen som røykte daglig 30 % eller lavere. Røyking var minst utbredt blant de unge voksne i aldersgruppen 21 til 30 år på tvers av landbakgrunn. Religiøs tilhørighet ser ikke ut til å påvirke røyking i særlig grad.

Bruk av snus var lite utbredt blant personer med innvandrerbakgrunn. Selv blant personer født i Norge var andelen personer som brukte snus daglig lav og varierte mellom 4 og 10 %.

I likhet med snus var bruk av hasj lite utbredt i den voksne befolkningen. Imidlertid fant vi at personer født i Europa eller Norge oftere hadde prøvd hasj enn personer født i Asia eller Afrika.

Det ser ut til at menn i større grad enn kvinner har prøvd alle de aktuelle rusmidlene. Det ser også ut til at personer som oppga religiøs tilknytning hadde lavere bruk av rusmidler enn personer uten religiøs tilhørighet. Kvinner med asiatisk eller afrikansk bakgrunn hadde en meget begrenset bruk av alkohol, tobakk og hasj.

Ungdom

Blant ungdom fant vi forskjeller i bruk av alkohol blant ungdom med forskjellig landbakgrunn i alle undersøkelser. Blant ungdom med to norskfødte foreldre var andelen som hadde drukket alkohol noen gang fra 62 til 88 %. Mellom 48 og 73 % hadde vært beruset. Blant ungdom med to foreldre født i utlandet var de tilsvarende tallene 40 til 59 % for drukket noen gang og 31 til 53 % for beruselse. Ungdom med asiatisk eller afrikansk bakgrunn hadde i mindre grad drukket noen gang eller vært beruset enn øvrig ungdom med innvandrerbakgrunn. Som for voksne fant vi at muslimsk ungdom i mindre grad enn kristen eller ikke-religiøs ungdom hadde drukket noen gang eller vært beruset.

Røyking blant unge varierte mindre etter landbakgrunn enn bruk av alkohol. Imidlertid hadde ungdom med asiatisk bakgrunn i mindre grad enn ungdom med norsk eller europeisk bakgrunn røykt noen gang eller røykte daglig. Hva angår religion ser vi at en større andel av ungdommer som oppga at de ikke hadde noen religiøs tilhørighet hadde røykt noen gang eller røykte daglig enn muslimsk eller kristen ungdom.

Bruk av snus blant ungdom med innvandrerbakgrunn var liten, spesielt for ungdom med asiatisk eller afrikansk bakgrunn. Mellom 7 og 13 % av ungdom med asiatisk bakgrunn hadde prøvd snus noen gang og mellom 0 og 4 % brukte snus daglig. Tilsvarende tall for ungdom med to foreldre født i Norge var mellom 13 og 42 % for brukt snus noen gang og 2 og 10 % for brukt snus daglig.

På spørsmål om man hadde brukt hasj noen gang var forskjellene mindre tydelige enn for alkohol og tobakk. Flertallet av undersøkelsene blant ungdom viser at ungdom med asiatiske bakgrunn var restriktive i bruken av hasj. Ungdom med europeisk bakgrunn svarte oftest at de hadde brukt hasj.

Jenter med etnisk norsk bakgrunn hadde oftere prøvd både alkohol og sigaretter enn gutter med tilsvarende bakgrunn, mens guttene oftere hadde prøvd snus og hasj. Blant ungdom med asiatiske eller afrikanske bakgrunn var hovedinntrykket at jentene i liten grad brukte de ulike rusmidlene, både sammenliknet med gutter med asiatiske eller afrikanske bakgrunn og sammenliknet med etnisk norske jenter.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Undersøkelser av rusmiddelbruk blant personer med innvandrerbakgrunn er viktig av flere årsaker. De gir oss for det første kunnskap om rusmiddelbruk i grupper med andre rusmiddelbruksmønstre enn majoritetsbefolkningens, noe som også gir oss mulighet til å bedre forstå endringer i rusmiddelbruksmønstre på befolkningsnivå. Slike mønstre blant minoriteter kan avvike positivt i forhold til norske vaner, men det kan også finnes uheldige trekk som trenger spesiell oppfølging.

Undersøkelser av rusmiddelbruk blant innvandrere kan for det andre gi kunnskap om eventuelle endringer av vaner over tid i møtet mellom majoritet og minoritet. Endringene kan omfatte både minoritets- og majoritetsbefolkningen, enten ved at innvandrerbefolkningen tar over majoritetens rusvaner, eller ved at majoriteten påvirkes av innvandrerbefolkningens vaner. Om, hvordan og hvorfor slike endringer skjer kan i tillegg gi innsikt i generelle mekanismer for endring i rusmiddelbruksmønstre.

Formålet med denne rapporten er å gi en bred beskrivelse av rusmiddelbruk blant grupper av personer med ulik innvandrerbakgrunn på bakgrunn av undersøkelser utført og/eller analysert av SIRUS. Undersøkelsene er gjennomført i ulike aldersgrupper og geografiske områder, i tillegg er spørsmålene om innvandrerbakgrunn ulikt formulert. Beskrivelsene i denne rapporten må derfor forholde seg til ulike definisjoner av rusmiddelbruk og ulike grupper i befolkningen, noe som vanskeliggjør en enhetlig framstilling. Rapporten omtaler bruk av alkohol og beruselse, røyking, bruk av snus og hasj/cannabis.

Innvandrerbefolkningen er av SSB definert som ”personer med to utenlandsfødte foreldre: førstegenerasjonsinnvandrere som har innvandret til Norge, og personer som er født i Norge med to foreldre som er født i utlandet”. Eget fødeland defineres som mors oppholdsland da personen ble født (<http://www.ssb.no/innvandring/>).

Innvandringen til Norge har økt de siste tretti årene og omfatter i dag 9 % av befolkningen i Norge og 24 % i Oslo. Tradisjonelt sett har innvandringen

hovedsakelig omfattet personer fra Sverige, Danmark eller Tyskland. I den grad disse landene har en annen rusmiddelkultur enn hva vi har i Norge kan disse gruppene skille seg fra majoritetsbefolkningen når det gjelder bruk av rusmidler. Bruk av snus er blant annet vanligst i Norden og mindre vanlig i Europa ellers. Imidlertid er det ofte ikke-vestlige innvandrere man først og fremst forbinder med ulik rusmiddelkultur og disse utgjør i dag flertallet av innvandrerbefolkningen i Norge. Den første og største ikke-vestlige innvandrergruppen var pakistanere. Disse begynte å bosette seg i Norge fra 1967. Den neste store innvandringsgruppen, i hovedsak fra Tyrkia, ankom fra og med 1975. I årene som fulgte bosatte det seg også større grupper med flyktninger fra Vietnam (1978-1982) og deretter fra Iran og Sri Lanka (1986-1990). Mindre grupperinger fra India, Filippinene, Sør-Korea og flyktninger fra Somalia og Irak bosatte seg i tiden som fulgte. (Henriksen 2007 & <http://www.ssb.no/innvandring/>).

1.2 Tidligere forskning

Det er gjort få undersøkelser av rusmiddelbruk blant voksne innvandrere i Norge. En svensk studie viser imidlertid at alkoholbruksmønstre i opprinnelseslandet har stor betydning for alkoholrelaterte helseproblemer blant 1. generasjonsinnvandrere (Hjern & Allebeck 2004). Sammenliknet med den svenske majoritetsbefolkningen hadde personer født i Sør-Europa, Midt-Østen ellers i verden en lavere risiko for alkoholrelaterte helseproblemer enn svensker uten innvandringsbakgrunn.

Blant ungdom er det gjennomført flere undersøkelser av sammenhengen mellom rusmiddelbruk og innvandrerbakgrunn. De fleste av disse er knyttet til innvandrerungdom i Oslo. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) har ved to tidspunkt gjennomført undersøkelser av rusmiddelbruk blant ungdom, blant annet (*Ung i Oslo-undersøkelsen* fra 1996 og 2006). Med den samme definisjonen av innvandrere som er brukt i denne rapporten påvises det store forskjeller i alkoholbruk mellom ungdom født i Norge med en eller to norskfødte foreldre og ungdom med to utenlandsfødte foreldre. Undersøkelsene viser også at en større andel av norske jenter hadde drukket seg beruset enn norske gutter. Blant ungdom med innvandrerbakgrunn er situasjonen den motsatte. Hva angår bruk av andre rusmidler er hovedinntrykket at det kun var små forskjeller mellom ungdom med og uten innvandrerbakgrunn. Det ser imidlertid ut til at bruken av hasj var størst blant gutter født i Norge med en eller to norskfødte foreldre (Øia 2007).

Med bakgrunn i den første *Ung i Oslo*-undersøkelsen har Willy Pedersen og Arne Kolstad undersøkt avhold fra alkohol blant ungdom i Oslo med vekt på betydningen av innvandrerbakgrunn. Det konkluderes med at etnisk bakgrunn hadde stor betydning for graden av avhold og at sannsynligheten for at ungdom med ikke-vestlig bakgrunn, og da særlig ungdom med muslimsk bakgrunn, ikke drakk alkohol var mye høyere enn for andre grupper (Pedersen & Kolstad 2000).

Det er også gjennomført to studier av rusmiddelvaner blant ungdom med innvandringsbakgrunn ved SIRUS: *Alkohol- og tobaksbruk blant ungdom: Hva betyr innvandrerbakgrunn* (Amundsen 2005) og *Majoritet og minoritet – alkoholbruk blant ungdom utenfor storbyen* (Ihlebak og Amundsen 2007). Med utgangspunkt i henholdsvis UNGHUBRO¹ og Skoleundersøkelsen 2004² rapporterer begge disse studiene om til dels store forskjeller mellom ungdom med norsk og innvandrerbakgrunn knyttet til bruk av alkohol. Skoleundersøkelsen 2004 viser også store forskjeller for snus. Forbruket av alkohol og snus var særlig lavt blant ungdom med muslimsk bakgrunn. Forskjellene i bruk av rusmidler mellom ungdom med én og to norskfødte foreldre var små. Det samme kan sies om forskjellene mellom 1. og 2. generasjonsinnvandrere.

På bakgrunn av UNGHUBRO-undersøkelsen ble det også gjennomført en studie av gjensidig påvirkningen av drikkevaner mellom ungdom med muslimsk og norsk bakgrunn. Resultatene viste at ungdom med fedre som var født i et land der Islam er den dominerende religionen drakk mindre enn ungdom med norsk bakgrunn, men andelen gutter med muslimsk bakgrunn som drakk alkohol økte med antall år bosatt i Norge og fra 1. til 2. innvandregenerasjon. Det ble ikke funnet en tilsvarende økning blant jenter med muslimsk bakgrunn. Etnisk norsk ungdom drakk mindre i områder hvor det bodde en stor andel ungdom med muslimsk bakgrunn, men det er ikke helt avklart om dette skyldes påvirkningen fra en "tørr" alkoholkultur blant muslimer (Amundsen, Rossow og Skurtveit 2005).

Det er gjennomført noen få kvalitative undersøkelser av rusmiddelbruk blant personer med innvandrerbakgrunn. Imidlertid omhandler mesteparten av denne forskningen ikke grupper fra normalbefolkningen, som er hovedfokus i denne rapporten, men heller personer med tungt rusmisbruk som har vært i

¹ Ungdomsdelen av Helseundersøkelsen i bydeler og regioner i Oslo 2000/2001

² Utført i tilknytning til SIRUSs evaluering av Regionprosjektet

kontakt med behandlingstjenester for rusmisbrukere (Berg og Audestad 2006, Mooshus 2005). På tross av et generelt lavt forbruk av rusmidler blant innvandrere pekes det på en polarisering i rusmiddelbruken. Ifølge Jon-Håkon Schultz kan man se et skille ”mellom en stor gruppe innvandrerungdom som ikke bruker rusmidler og en liten gruppe som har et forbruk av ”tyngre” narkotiske stoffer” (Schultz 2003). Berg peker på at det rapporteres om at personer med minoritetsbakgrunn som er i kontakt med behandlingsapparatet ser ut til å ha et mer aksepterende syn på bruk av hasj enn etnisk norske rusmisbrukere, imidlertid er det viktig å understreke at rusmiddelbruken også blant innvandrere er heterogen (Berg 2006). Ytterligere beskrivelser av kunnskap om innvandrerungdoms møte med norske rusvaner finnes i blant annet Schultz (2007).

1.3 Problemstillinger

I denne rapporten beskrives bruk av rusmidlene alkohol, tobakk og hasj både blant voksne og blant ungdom med ulik landbakgrunn. Dette gir innsikt i variasjoner i rusmiddelbruk i befolkningen og en mulighet til å forstå endringer over tid og forskjeller mellom befolkningsgrupper med ulike innslag av personer med innvandrerbakgrunn.

Primært ønsket vi å belyse rusmiddelbruk blant personer fra spesifikke rusmiddelkulturer og deres tilpasning til, og påvirkning på, norsk rusmiddelkultur, men med et par unntak var ikke datagrunnlagene tilstrekkelige for et slikt formål. Beskrivelser av rusmiddelbruk etter bakgrunn (etnisk norsk, verdensdel), kjønn og alder gir imidlertid innsikt i aggregerte konsekvenser av eventuell endring i rusmiddelbruk. Dette gir bedre grunnlag for hypoteser om innvandringens betydning for rusmiddelbruk i Norge.

2 Materiale

2.1 Datamateriale og metode

Denne rapporten bygger på 7 undersøkelser utført av SIRUS eller Statens helseundersøkelser i tidsrommet 2000-2007 (se tabell 1, side 49). Felles for undersøkelsene er at det stilles spørsmål om foreldres fødeland. I de fleste undersøkelsene har man også informasjon om eget fødeland, enten gjennom spørreskjemaet, eller ved at informasjon om respondentens fødeland er hentet fra registerdata fra SSB. Svarprosent og informasjon om utvalgene i de aktuelle undersøkelsene er presentert under.

Undersøkelser blant voksne:

- HUBRO: Folkehelseinstituttets helseundersøkelse³ i Oslo gjennomført i 2000/01. Undersøkelsen omfatter spørsmål om alkoholbruk og røyking. Bruttoutvalget bestod av alle personer født i 1924/25, 1940/41, 1955, 1960 og 1970 med bopel i Oslo per 31. desember 1999. Antall personer som ble invitert til å delta var 40888. Av disse valgte 18770 (46 %) møte til undersøkelsen og/eller levere hovedspørreskjemaet. 84 % av disse (N = 15282, 37 % av alle som var invitert til å delta) besvarte det første tilleggsskjemaet. Det er på dette første tilleggsskjemaet respondentene blir spurt om religion og mors og fars fødeland. Da antallet innvandrere blant de eldste (de som var født i 1924/25) var meget lavt har vi valgt å utelate disse. Det resterende antall respondenter var 14404. I det som følger vil denne undersøkelsen omtales som HUBRO, som er en forkortelse for *Helseundersøkelsen i bydeler og regioner i Oslo*. (<http://www.pubmedcentral.nih.gov/articlerender.fcgi?tool=pubmed&pubmedid=15128460>)
- Voksen 2004: SIRUS' landsomfattende undersøkelse av rusmiddelbruk blant voksne fra 2004 omfattet 3191 personer i aldersgruppen 15 år og over. Undersøkelsen ble gjennomført ved at man på bakgrunn av valgte startadresser beveget seg i et spesifisert system til man hadde et tilstrekkelig antall respondenter. Dette gir oss ikke muligheten til å undersøke hvor mange som ble kontaktet (bruttoutvalget) og hvor mange av disse

³ Undersøkelsen ble gjennomført av Statens helseundersøkelser – senere Nasjonalt folkehelseinstitutt, i samarbeid med Oslo kommune og Universitetet i Oslo

som besvarte undersøkelsen (nettutvalget). Undersøkelsen var den foreløpig siste i en serie av tilsvarende undersøkelser over tid som blir gjennomført med ca 5 års mellomrom. 2004 var det første året der det ble spurt om fødeland. Undersøkelsen vil omtales som *Voksen 2004*.

- Unge voksne 2006: SIRUS' undersøkelse av rusmiddelbruk blant personer i aldersgruppen 21 til 30 år fra 2006 omfattet til sammen 4193 personer. 1808 av disse ble trukket fra et eget Oslo-utvalg, 2385 ble trukket fra et landsdekkende utvalg som også inkluderte 474 personer fra Oslo. Undersøkelsen vil bli omtalt som *Unge voksne 2006*.

Undersøkelser blant ungdom

- UNGHUBRO: Ungdomsdelen av HUBRO, folkehelseinstituttets helseundersøkelse i Oslo, omfattet alle 10-klassinger i Oslo i skoleårene 1999/2000 og 2000/2001. 8316 elever ble spurt om å delta i undersøkelsen og 7343 av disse besvarte spørreskjemaet. Dette gir en svarprosent på 88,3. Undersøkelsen vil omtales som UNGHUBRO (<http://www.fhi.no/dav/a7b0a61a0f.doc>).
- HoldRus: SIRUS' og Rusmiddelstatens undersøkelse for å kartlegge rusmiddelbruk og holdninger til bruk av rusmidler blant elever på ungdomsskoler i Oslo. Undersøkelsens bruttoutvalg omfattet elever ved 6 skoler i Oslo-området som avsluttet 7., 8. og 9. klasse i 2002. Undersøkelsen ble gjentatt blant de samme elevene de fire følgende årene. Det totale antallet besvarte spørreskjemaer var 4396 og svarprosenten varierte mellom 86 % og 90 %. Siden vi ønsker å sammenligne med UNGHUBRO vil vi kun beskrive rusmiddelbruk blant 10. klassingene. I det som følger vil denne undersøkelsen omtales som *HoldRus*.
- Ungdom 06/07: SIRUS' årlige undersøkelse av rusmiddelbruk blant ungdom omfatter aldersgruppen 15 til 20 år. Spørreskjema ble sendt per post til både et Oslo-utvalg og et landsomfattende utvalg. Spørsmål om innvandrerbakgrunn ble inkludert fra 2006. For å styrke utvalget viser vi tall fra undersøkelsene fra 2006 og 2007 samlet. Det totale antallet respondenter for disse to årene var 8108. 3283 av disse tok del i Oslo-undersøkelsen og 4825 tok del i den landsomfattende undersøkelsen. Undersøkelsen vil i det som følger omtales som *Ungdom 06/07*.

- Skoleundersøkelsen 2004: SIRUS' undersøkelse av rusmiddelbruk og dens konsekvenser i forbindelse med evalueringen av Regionprosjektet. Undersøkelsens bruttoutvalg bestod av alle elever i ungdomsskolen og videregående skole i 16 utvalgte kommuner utenfor de største byene i Norge og det ble gjennomført oppfølgingsundersøkelser av de samme elevene i 2005 og 2006. Av denne grunn har vi kun presentert resultater fra 2004. Bruttoutvalget for dette året var 25872 elever fordelt på 91 skoler. 20703 skjemaer ble besvart. Dette gir en svarprosent på 80 (Ihlebak og Amundsen 2007). I det som følger vil vi omtale denne undersøkelsen som *Skoleundersøkelsen 2004*.

Andelen innvandrere varierer i de ulike undersøkelsene, både med hensyn til hvilke verdensdeler/land de kommer fra og fordeling av 1. og/eller 2. generasjonsinnvandrere. I tillegg er andelen med innvandrerbakgrunn avhengig av både aldersgruppene som studeres og geografisk område (se tabell 1). UNGHUBRO var den undersøkelsen blant unge med høyeste andel personer med innvandrerbakgrunn. I undersøkelser blant voksne hadde HUBRO den høyeste andel personer med innvandrerbakgrunn. Skoleundersøkelsen 2004 viste at selv med totaltelling vil andelen personer med innvandrerbakgrunn være lav for geografiske områder utenfor de største byene.

Det er altså en utfordring å sikre tilstrekkelig antall personer med innvandrerbakgrunn i generelle befolkningsundersøkelser av den typen vi gjennomgår her. I tillegg kan rusmiddelkulturer variere mye mellom ulike land og det blir fort problematisk å uttale seg med tyngde om rusmiddelbruk i en spesifikk kultur i Norge når antall personer er lavt i undersøkelsene. Ved aggregering til for eksempel verdensdeler er det mulig å samle flere personer, og belyse mulige effekter av innvandring på rusmiddelbruksmønstre i befolkningen, men det blir da fortsatt ikke mulig å studere rusmiddelbruk innen spesifikke kulturer.

Både ved totaltellinger og ved utvalgsundersøkelser kan det oppstå skjevheter der andelen av en gruppe i utvalget avviker fra andelen i populasjonen. Denne situasjonen varierer med hvilken fremgangsmåte som brukes. Undersøkelser som gjennomføres ved at man sender spørreskjema per post har som oftest en lavere svarprosent enn om utfylling av spørreskjemaene skjer i skolens undervisningstid. Ifølge Ole Jørgen Skog er en lav svarprosent

ikke nødvendigvis et problem for undersøkelsens representativitet hvis frafallet er tilfeldig (Skog 2004).

Slike skjevheter i utvalget kan justeres ved at man gir de underrepresenterte gruppene større vekt og de overrepresenterte mindre vekt i resultatene. Vi har vektet utvalget for alder, kjønn og landbakgrunn slik at resultatene best mulig skal gjenspeile rusmiddelbruk i de befolkningsgrupper utvalgene er trukket fra. Hva angår landbakgrunn har vi i undersøkelsene blant voksne, der andelen 2. generasjonsinnvandrere er liten, vektet utvalget på bakgrunn av respondentenes fødeland. I undersøkelsene blant ungdom, der andelen 2. generasjonsinnvandrere er større, har vi valgt å vekte utvalget på bakgrunn av fars fødeland (se tabell 1, side 49).

Det kan være flere grunner til at respondenter ikke besvarer undersøkelser. En grunn kan være at noen grupper er vanskelige å nå i spørreundersøkelser. Dette er ofte de svakest stilte som ikke har fast bopel, eller ikke møter på skole. Rusproblemene kan være større i slike grupper enn i befolkningen ellers. En annen grunn til å avstå fra å besvare undersøkelser er at man ikke oppfatter temaet som relevant. Dette kan for eksempel gjelde personer som ikke bruker rusmidler. Blant personer med innvandrerbakgrunn kan i tillegg språkvansker, at man er uvant med spørreskjemaundersøkelser og at man er skeptisk til å gi fra seg informasjon føre til at man ikke besvarer undersøkelser. Vi har ikke mulighet til å veie opp for frafall som skyldes rusmiddelrelaterte aspekter eller språkvansker.

For noen grupper med få respondenter vil det være usikkert om resultatene gjenspeiler faktisk rusmiddelbruk i gruppen. I tilfeller i der antallet respondenter (i det uvektede datamaterialet) er mellom 20 og 30 har vi satt tallene i figurene i parentes. Der antallet respondenter i en gruppe er under 20 vil ingen tall for rusmiddelbruk presenteres. I tabellene er dette markert med ”-”. Alle tall som presenteres er vektete.

Vi påstår at det er forskjeller i rusmiddelbruk mellom grupper når det er mindre enn fem prosent sannsynlighet for at forskjellen skyldes tilfeldigheter. Det vil si at forskjellene er statistisk signifikante på 5 % nivå. Det er hovedsakelig brukt kji-kvadrat-test og t-test som metode for testing av hypoteser om forskjeller, avhengig av relevans for problemstillingen.

2.2 Variabler

Både når det gjelder bruk av lovlige og ulovlige rusmidler kan vi forvente at rusmiddelbruken varierer med personers landbakgrunn og religiøse eller kulturelle tilhørighet. For å kunne sammenlikne tall fra de forskjellige undersøkelsene er det nødvendig å finne mål på innvandrerbakgrunn og rusmiddelbruk som i størst mulig grad er lik på tvers av undersøkelsene.

Landbakgrunn og religion

Spørsmål om innvandrerbakgrunn er stilt på forskjellige måter i de undersøkelsene som inngår i denne rapporten og det er variasjoner i hvor godt disse spørsmålene har blitt besvart. I noen undersøkelser ble informasjon både om eget og foreldres fødeland relativt godt dekket, spesielt i skoleundersøkelser blant unge. I andre undersøkelser hvor det først ble spurt om fødested utenfor Norge/Norden, eventuelt verdensdel, er dette godt dekket, mens oppfølgingsspørsmål om fødeland er dårligere besvart. De store variasjonene, både når det gjelder hvilke aldersgrupper og geografiske områder utvalgene omfatter, gjør det vanskelig å undersøke endringer over tid. I tabell 1 er det for hver enkelt undersøkelse vist antall svar, andel med innvandrerbakgrunn og hvilken type informasjon om bakgrunn som er tilgjengelig.

For voksne avgrensner vi innvandrerstatus til eget fødested etter verdensdel, det vil si 1. generasjonsinnvandrere. En grunn til dette er det lave antallet 2. generasjonsinnvandrere i utvalgene. I alle undersøkelsene er respondentene gruppert etter følgende fødested: *Europa, Asia, Afrika, Nord- Amerika, Sør/Mellom-Amerika*⁴ og *Australia*.

For ungdom er det hensiktsmessig at innvandrerstatusen også omfatter de som selv er født i Norge med to utenlandsfødte foreldre. Ungdom med innvandrerbakgrunn er derfor gruppert etter fars fødested etter verdensdel i de tilfeller der mor også er født i utlandet, noe som fører til at 1. og 2. generasjonsinnvandrere behandles under ett. Inndelingen etter verdensdeler er lik den vi har brukt blant voksne⁵

⁴ I Unge voksne 06 skiller man ikke mellom *Nord-Amerika* og *Sør/Mellom-Amerika*.

⁵ I Ungdom 06/07 skiller man ikke mellom *Nord-Amerika* og *Sør/Mellom-Amerika*.

En innvending mot denne inndelingen er at det ikke er mulig å se en eventuell utvikling fra 1. til 2. generasjon. Imidlertid skyldes forskjeller i rusmiddelbruk mellom 1. og 2. generasjonsinnvandrere samlet eller fra samme verdensdel ikke nødvendigvis endring i bruk knyttet til opphold i Norge, men kan for eksempel skyldes endringer i innvandringspolitikken eller innvandringsmønster. Personer av 1. generasjon kan ofte komme fra land med en annen rusmiddelkultur enn personer av 2. generasjon..

I tillegg til informasjon om eget og/eller foreldres fødeland spørres det i Skoleundersøkelsen 2004 og HUBRO om hvilken religion respondenten tilhører. Svaralternativene for HUBRO var *Hinduisme, Buddisme, Muhammedanisme (Islam), Katolisisme, Statskirken, Annet (Livssyn/trossamfunn)* og *Ingen*. Ungdommene som besvarte undersøkelsen i forbindelse med Skoleundersøkelsen 2004 fikk fire svaralternativer: *Kristendommen, Islam, Annen religion* og *Ingen religion*.

Spørsmål om rus

De syv aktuelle undersøkelsene varierer også med hensyn til spørsmålsformuleringer og svaralternativer hva angår rusmiddelbruk. Det er imidlertid noen spørsmål som går igjen i de forskjellige undersøkelsene og muliggjør sammenlikning mellom undersøkelsene i denne rapporten.

Spørsmål knyttet til bruk av alkohol

Når det gjelder bruk av alkohol har vi valgt å beskrive omfanget av å ha drukket og av å ha vært beruset.

For alle undersøkelser blant voksne ble det stilt spørsmål om respondenten hadde drukket noen gang. Hva angår beruselse stilte Voksen 2004 spørsmål om respondenten hadde vært beruset i de siste 12 måneder og Unge voksne 2006 om respondenten hadde vært beruset i de siste seks måneder. HUBRO stilte i stedet spørsmål om man i løpet av det siste året hadde drukket minst 5 glass og/eller drinker i løpet av ett døgn.

Hva angår undersøkelsene blant ungdom ble det i de fleste tilfeller stilt spørsmål om respondentene hadde drukket alkohol noen gang. I HoldRus spurte man i stedet om respondenten hadde drukket i de siste 12 måneder. Likeledes ble det benyttet forskjellige spørsmålsformuleringer for beruselse. UNGHUBRO, Ungdom 06/07 og Skoleundersøkelsen 2004 spurte om respondenten hadde vært beruset noen gang. I HoldRus ble det spurt om beruselse siste 12 måneder.

Spørsmål knyttet til bruk av tobakk

Når det gjelder bruk av tobakk beskriver vi andelen som svarte at de hadde røykt noen gang, andelen som svarte at de røyker daglig, andelen som svarte at de hadde brukt snus noen gang og andelen som svarte at de bruker snus daglig.

Hva angår spørsmål om røyking av tobakk i undersøkelser blant voksne ble det i alle undersøkelsene spurt om respondenten hadde røykt noen gang så nær som i Voksen 2004. Sistnevnte undersøkelse stilte i stedet spørsmål om respondenten hadde røykt i de siste 12 måneder. Alle undersøkelsene blant ungdom, unntatt Skoleundersøkelsen 2004, stilte spørsmål om respondenten hadde røykt noen gang. Sist nevnte undersøkelse stilte i stedet spørsmål om personen røykte på undersøkelsestidspunktet.

Likeledes, for snusbruk blant voksne spurte man både om respondentene hadde bruk snus i de siste 12 måneder (Voksen 2004) og om de hadde brukt snus noen gang (Unge voksne 2006). HUBRO inneholdt ikke spørsmål om snus. Blant ungdom ble respondentene spurt om de brukte snus på undersøkelsestidspunktet (Skoleundersøkelsen 2004) eller om de hadde brukt snus noen gang (UNGHUBRO og Ungdom 06/07). I HoldRus ble det ikke stilt spørsmål om snus.

Spørsmål knyttet til bruk av hasj

For bruk av hasj har vi for både voksne og unge kun vist tall for bruk av hasj noen gang. Dette er gjort fordi antallet og andelen som svarte at de bruker hasj er lav. Spørsmålsformuleringen var identisk for alle undersøkelsene. HUBRO og UNGHUBRO spurte ikke om bruk av hasj eller marihuana.

Sammenligning av undersøkelser med ulike tidsangivelse for rusmiddelbruk

Logisk sett skal andelen personer som svarer at de har drukket, vært beruset eller røykt de siste 12 måneder være noe lavere enn når respondenten svarer på om de har drukket, vært beruset eller røykt noen gang. Blant ungdom vil forskjellene være relativt små fordi mange ungdommer nettopp har begynt å røyke eller drikke alkohol. Dette gjelder først og fremst undersøkelsen som ble gjort i forbindelse med Skoleundersøkelsen 2004 der man spurte ungdom i alderen 13 til 18 år. I de andre undersøkelsene spurte man personer i aldersgruppen 15 år og over.

3 Rusmiddelbruk blant voksne

Voksnes rusmiddelbruk blir lært i ungdomsfasen, ofte gjennom en utprøvningsfase sammen med venner. Foreldres vaner og normer i de sosiale miljøer de hører til og rusmiddelkulturen generelt i landet de vokser opp i har også betydning. Endringer kan skje over tid innen et samfunn slik at en oppvoksende ungdomsgenerasjon ikke nødvendigvis følger de samme bruksmønstrene som foreldregenerasjonen. Det vil også være variasjoner i bruksmønstre og normer i ulike grupper eller geografiske områder innen et land.

Det foreligger en god del forskning om hvordan og hvorfor rusmiddelvaner endres ved flytting i voksen alder til andre land med svært annerledes normer og bruksmønstre, dog relativt lite fra Europa (Johnsen m. fl. 2002, Lo & Globetti 2001, Rissel m. fl. 2000, Bethel & Schenker 2005, Hosper m. fl. 2005). Denne forskningen beskriver, blant annet, hvordan noen grupper mer eller mindre tilpasser bruk av rusmidler til bruksmønstre i landet en flytter til, mens andre holder fast på vaner fra sitt oppvekstland.

3.1 Alkohol

For alle undersøkelsene blant voksne finner vi relativt store forskjeller i andelen personer som har prøvd alkohol noen gang blant de ulike innvandringsgruppene. Andelen personer født i Norge eller Europa som har drukket alkohol er klart større enn andelen blant asiater og afrikanere (figur 1).

Blant norskfødte oppga nesten alle at de hadde prøvd alkohol noen gang. Andelen europeiskfødte som hadde brukt alkohol er i samme størrelsesorden og det er ingen statistisk signifikante forskjeller mellom de to gruppene. Det er imidlertid store og signifikante forskjeller mellom norsk-/europeiskfødte og personer født i Afrika og Asia. I HUBRO oppga kun 51 % av personer født i Asia og 62 % av personer født i Afrika å ha prøvd alkohol noen gang. Dette kan knyttes til store grupper med muslimsk bakgrunn som opprettholder normer om ikke å drikke alkohol. Til sammenlikning hadde 98 % av norskfødte prøvd alkohol noen gang i denne undersøkelsen.

Da undersøkelsene omfatter forskjellige alderssegmenter kunne man forventet forskjeller mellom undersøkelsene. Vi finner imidlertid ikke at

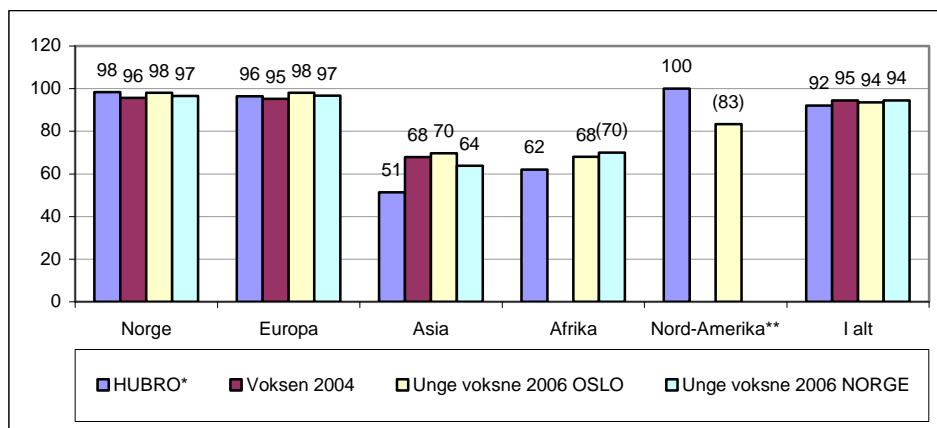
andelen personer som har drukket alkohol noen gang varierer i særlig grad innen hver verdensdel for de fire undersøkelsene. Hovedinntrykket er at det ikke er forskjeller mellom aldersgrupper eller mellom Oslo og resten av landet.

Personer med muslimsk livssyn hadde i mye mindre grad enn medlemmer av statskirken prøvd alkohol (figur 2). Kun 43 % av muslimene oppga å ha prøvd alkohol noen gang sammenliknet med 99 % blant statskirkemedlemmer og 93 % blant katolikker. Vi finner også at buddhister og hinduister i mindre grad enn etnisk norske hadde drukket alkohol.

Undersøker vi andel personer som oppga at de hadde vært beruset noen gang finner vi klare forskjeller mellom norskfødte og personer født i Europa og andre verdensdeler. Norge har høyest andel, Europa ligger lavere og Asia/Afrika ligger lavest, se figur 3. Her finner vi også en klar alderforskjell. De unge voksne hadde i større omfang enn hele voksenbefolkningen vært beruset, uansett verdensdel. Det er også en signifikant forskjell mellom Oslo og resten av landet blant de unge voksne født i Norge og Europa, andelen som hadde vært beruset var høyere i Oslo ($X^2 = 66.4$, $df 10$). Samlet for verdensdeler finner vi ingen forskjell i andel beruset mellom Oslo (76 %) og resten av landet (78 %). Dette kan skyldes at grupper fra Asia var underrepresentert i større grad i Oslo enn i landet for øvrig.

Det er kun små forskjeller mellom norskfødte kvinner og menn med hensyn til om de har drukket alkohol noen gang. Nesten alle i begge disse gruppene hadde drukket alkohol. Forskjellene mellom kvinner og menn fra Asia og Afrika er imidlertid store; menn hadde drukket alkohol i større grad enn kvinner. Forskjellen ser ut til å være minst blant de unge voksne (Tabell 2 til 5).

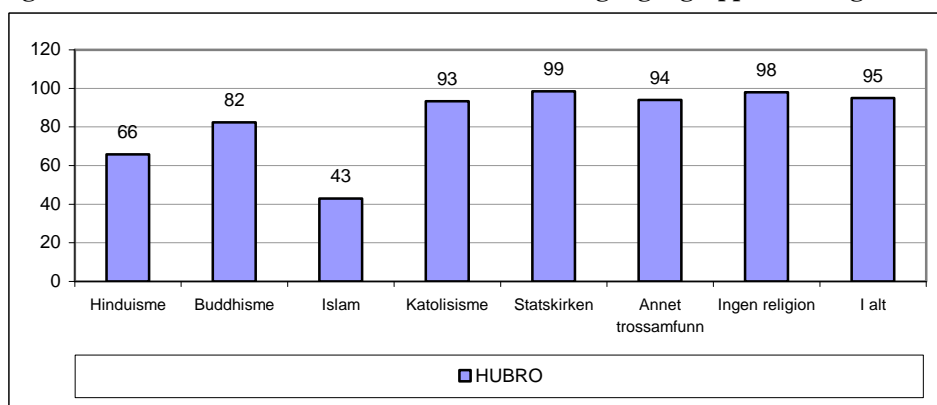
Figur 1: Andel voksne som har drukket alkohol noen gang, i grupper for fødested

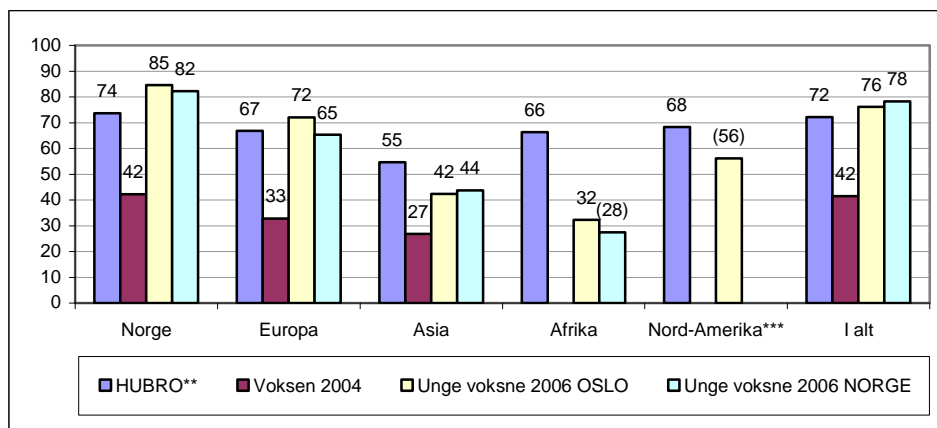
* Personer født i 1924/25 er ikke tatt med. Tall for Mellom- og Sør-Amerika er av plasshensyn utelatt. 95 % av disse svarte at de hadde drukket noen gang (HUBRO)

** I Unge voksne 2006 er kategoriene *Nord-Amerika* og *Mellom- og Sør-Amerika* samlet i kategorien *Amerika*

Figur 2: Andel voksne som har drukket alkohol noen gang, i grupper for religion

Figur 3: Andel voksne som har vært beruset, i grupper for fødested*

* Beruselse siste 12 måneder (HUBRO og Voksen 2004) og siste 6 måneder (Unge Voksne 2006)

** Tall for Mellom- og Sør-Amerika er av plasshensyn utelatt. 66 % av disse svarte at de hadde vært beruset (HUBRO)

*** I Unge voksne 2006 er kategoriene Nord-Amerika og Mellom- og Sør-Amerika samlet i kategorien Amerika

3.2 Tobakk - sigaretter

Bruk av sigaretter varierer mindre mellom personer med ulik landbakgrunn enn bruk av alkohol (figur 4). Det var ingen forskjell i bruk mellom norskfødte og personer født i Europa eller i Amerika. Forskjellene i sigarettbruk noen gang mellom norskfødte og personer født i Asia eller Afrika er imidlertid større og signifikante⁶. Vi finner også at andelen som svarte at de hadde røykt noen gang er jevnt over lavere blant voksne på landsbasis (Voksen 2004) enn blant voksne i Oslo (HUBRO) og blant unge voksne fra 21 til 30 år uansett om de bor i Oslo eller samlet for landet.

Andelen personer som svarte at de hadde røykt noen gang varierer relativt mye etter religion (figur 5). Kun 27 % av hinduistene oppga at de hadde røykt noen gang og dette var statistisk signifikant forskjellig fra de andre gruppene. Blant buddhister og muslimer som også i stor grad kommer fra Asia hadde nesten halvparten røykt og det ser derfor ut til at religion har betydning. Men det kan også skyldes andre rusmiddelvaner i de land som hinduistene

⁶ Dette gjelder ikke forskjellen mellom personer født i Norge og Afrika blant unge voksne på landsbasis.

kommer fra. Blant de som svarte at de tilhører statskirken og de som oppga at de ikke tilhørte noen religion hadde henholdsvis 53 % og 57 % røykt noen gang.

Dagligrøyking ser ut til å være mer fremtredende i den voksne befolkningen enn blant unge voksne, uansett landbakgrunn (figur 6). Både i HUBRO og i Voksen 2004 var andelen som svarte at de røykte daglig høyere for alle grupper enn i undersøkelsen av Unge voksne 2006. Risikoen for å bli dagligrøyker etter eksperimentrøyking i en ungdomsfase, eventuelt å forbli dagligrøyker, ser ut til å ha vært mindre blant unge voksne fra Norge, øvrig Europa og Asia enn blant voksne med tilsvarende fødested. Avstanden mellom å ha røykt noen gang og å røyke daglig er større blant unge voksne enn blant alle voksne.

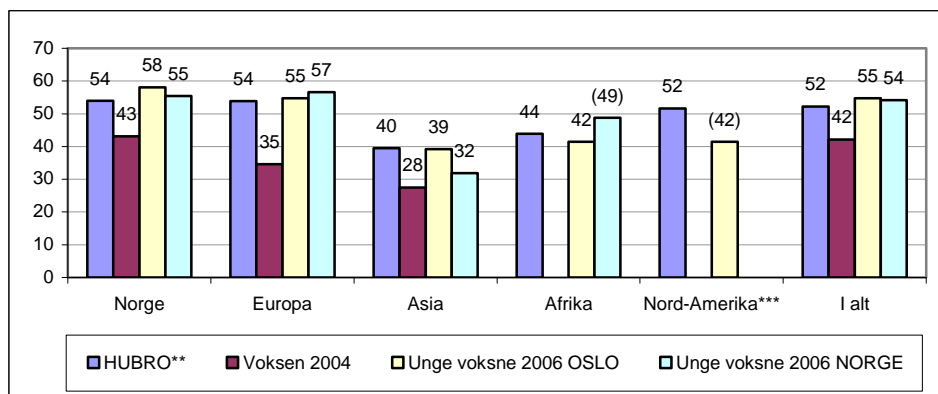
Undersøker vi dagligrøyking etter religion finner vi, som for røyking noen gang, at en liten andel av hinduistene, kun 10 %, svarte at de røykte daglig (figur 7). Andelen dagligrøykere fra de andre livssynene varierte mellom 22 % blant de som oppga at de hadde et annet livssyn til 29 % blant muslimer og blant de som oppga at de ikke tilhørte en religion. Sammenliknet med de som oppga at de var medlem av statskirken fant vi kun statistisk signifikante forskjeller i dagligrøyking for hinduistene.

Vi finner relativt store forskjeller i andelen som hadde røykt noen gang for menn og kvinner. Hva angår voksne menn finner vi kun små forskjeller mellom de som er født i Norge og født i et annet land. I undersøkelsen av unge voksne finner vi imidlertid at en større andel norskfødte enn utenlandsfødte menn hadde røykt noen gang (tabell 6 til 9).

Blant kvinner finner vi at andelen som svarte at de hadde røykt noen gang er høyere blant norskfødte enn blant kvinner født i Asia og Afrika. Forskjellen mellom kvinner født i Norge og kvinner født i Asia og Afrika ser ut til å være større for voksne enn for de unge voksne. Dette kan skyldes at sammensetningen av innvandrergruppene blant de unge voksne (21 til 30 år) er forskjellig fra voksne. Det kan også skyldes at unge kvinner med innvandrerbakgrunn fanger opp norske vaner, i motsetning til hva vi har sett for norskfødte unge kvinner, som i mindre grad enn de eldre plukker opp slike vaner (Tall om Tobakk 2007). Det største forskjellen i andelen som har røykt noen gang finner vi imidlertid mellom asiatiske og afrikanske kvinner på den ene siden og asiatiske og afrikanske menn på den andre. I HUBRO oppga kun 17 % av asiatiske og 19 % av afrikanske kvinner at de hadde røykt

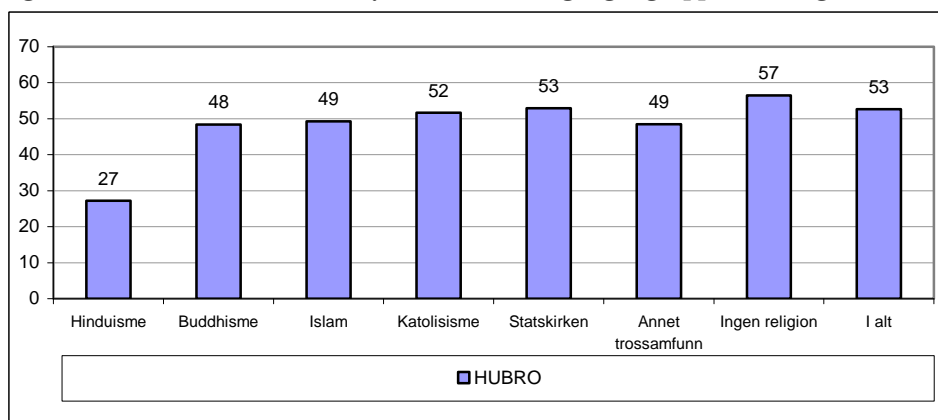
noen gang. Tilsvarende andel for menn fra Asia og Afrika var i begge tilfeller 57 %.

Figur 4: Andel voksne som har røykt tobakk, i grupper for fødested*

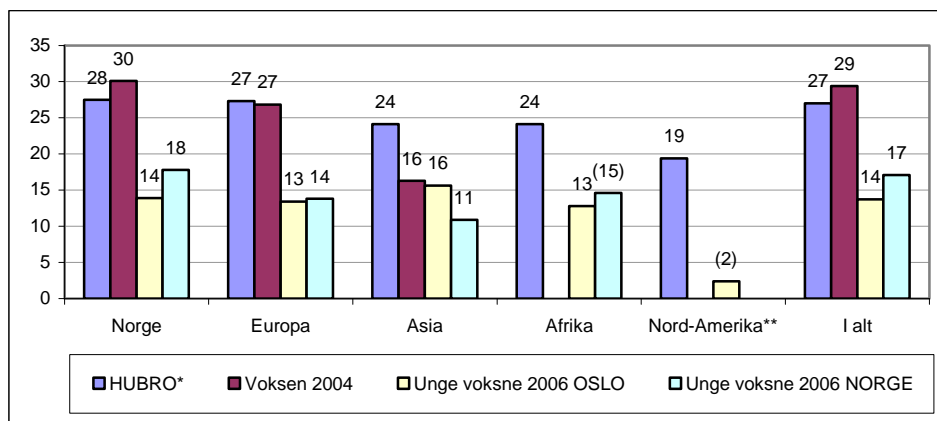

* Røyking siste 12 måneder (Voksen 2004) og noen gang (HUBRO og Unge voksne 2006)
 ** Tall for Mellom- og Sør-Amerika er av plasshensyn utelatt. 57 % av disse svarte at de hadde røykt noen gang (HUBRO)
 *** I Unge voksne 2006 er kategoriene *Nord-Amerika* og *Mellom- og Sør-Amerika* samlet i kategorien *Amerika*

Figur 5: Andel voksne som har røykt tobakk noen gang, i grupper for religion

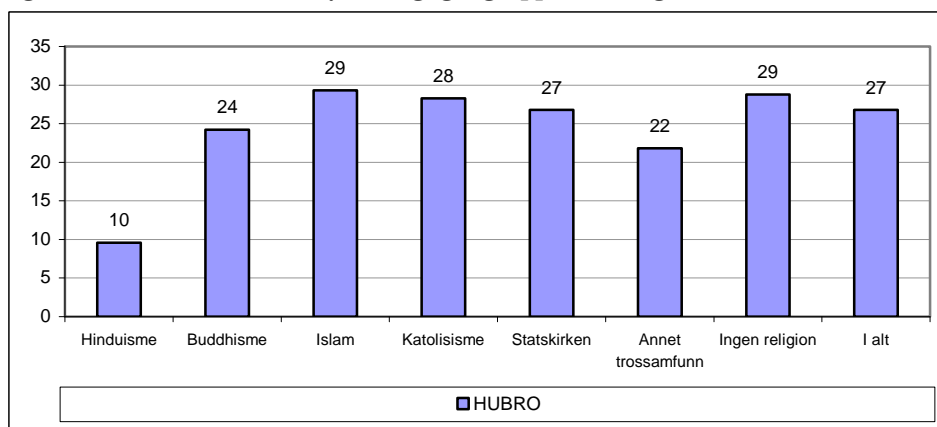
Figur 6: Andel voksne som røyker daglig, i grupper for fødested

* Tall for Mellom- og Sør-Amerika er av plasshensyn utelatt. 25 % av disse svarte at de røykte daglig noen gang (HUBRO)

** I Unge voksne 2006 er kategoriene *Nord-Amerika* og *Mellom- og Sør-Amerika* samlet i kategorien *Amerika*

Figur 7: Andel voksne som røyker daglig, i grupper for religion

3.3 Tobakk - snus

Det er store forskjeller i bruk av snus mellom norsk- og utenlandsfødte personer, spesielt blant unge voksne. Få voksne bruker snus, uansett landbakgrunn.

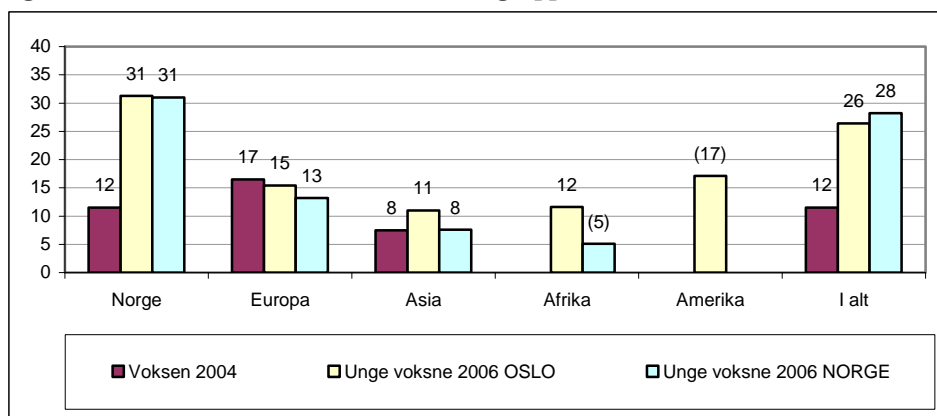
Blant unge voksne hadde norskfødte prøvd snus i mye større grad enn personer født i Europa, Asia eller Afrika (figur 8). En større andel av unge

voksne fra Asia og Afrika hadde prøvd snus i Oslo enn i landet for øvrig. Blant voksne fant vi ingen statistisk signifikante forskjeller. Dette skyldes blant annet det lave antallet svar på spørsmål om bruk av snus.

Blant de som brukte snus daglig finner vi i noen grad forskjeller mellom personer født i Europa eller Asia og Norge. Andelen som brukte snus daglig er størst blant de unge voksne med norsk bakgrunn. Vi finner forskjeller mellom norsk- og Asia-fødte blant unge voksne i Oslo, men ikke på landsbasis. I Voksen 2004 finner vi kun forskjell i daglig bruk av snus mellom personer født i Norge og Asia. Det er fristende å tro at den høye andel snusbrukere blant voksne innvandrere født i Europa (8 %) er knyttet til den høye andel svensker i denne gruppen, men vi kan ikke påstå at dette er tilfelle.

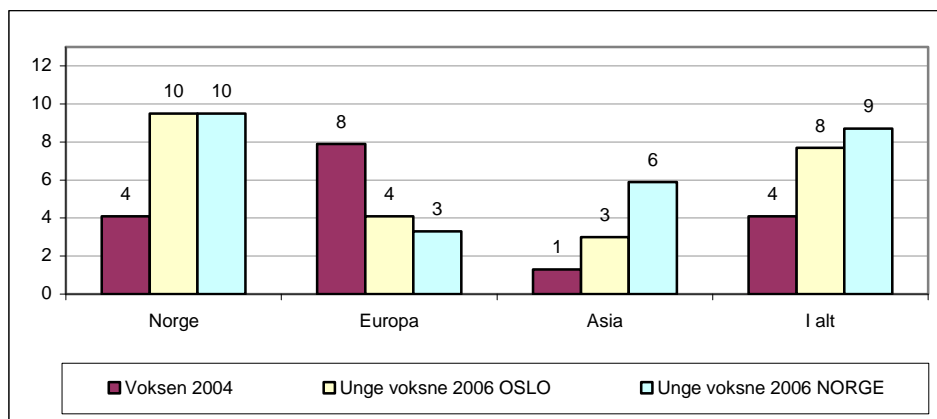
Når utvalgene deles inn etter kjønn finner vi at bruk av snus i hovedsak omfatter unge norskfødte menn (tabell 10 til 12). Kvinner født i Asia eller Afrika hadde i svært liten grad prøvd snus, sammenliknet både med norskfødte kvinner og menn født i Asia eller Afrika. I Voksen 2004 finner vi ingen klare forskjeller mellom menn født i Norge og menn født i Asia.

Figur 8: Andel voksne som har brukt snus, i grupper for fødested*

* Brukt snus siste 12 måneder (Voksen 2004) og noen gang (Unge voksne 2006)

Figur 9: Andel voksne som bruker snus daglig, i grupper for fødested

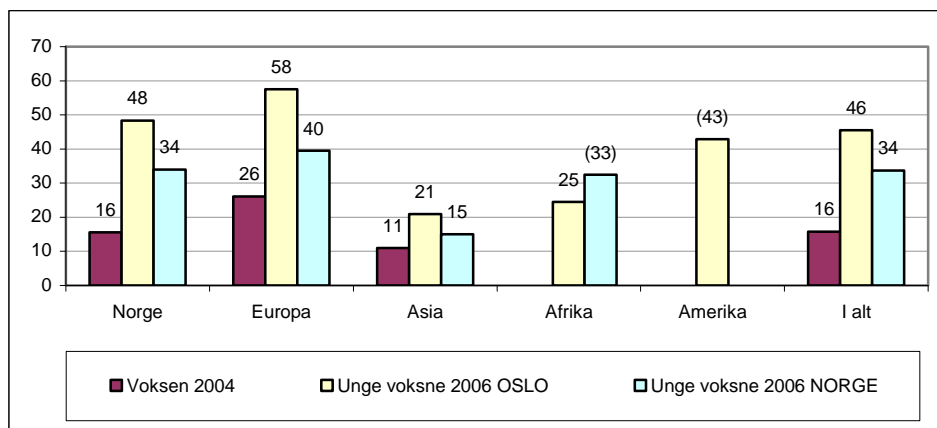

3.4 Hasj

Blant voksne var det vanligere blant personer født i Norge og Europa å ha røykt hasj enn blant personer med innvandrerbakgrunn fra Asia og Afrika. For alle undersøkelsene fant vi også at en større andel av personer født i Europa enn i Norge hadde prøvd hasj (figur 10). Vi fant også at andelen var høyere blant de unge voksne enn i hele den voksne befolkningen. I tillegg var bruk av hasj blant unge voksne mer vanlig i Oslo enn i landet for øvrig ($X^2 = 122,49$ (df 8)).

Også for menn og kvinner hver for seg gjaldt hovedinntrykket av at personer født i Europa i større grad enn andre hadde prøvd hasj noen gang. Andelen som hadde prøvd hasj blant asiatiske og afrikanske menn var lav i forhold til tilsvarende bruk blant menn født i Norge. I de tre undersøkelsene blant voksne der det spørres om bruk av hasj var andelen som hadde prøvd hasj noen gang henholdsvis 17, 54 og 39 % for norskfødte menn og 15, 24 og 20 % for menn født i Asia. Andelen kvinner født i Asia eller Afrika som hadde prøvd hasj var lav i forhold til slik bruk blant norskfødte kvinner. (tabell 13 til 15).

Figur 10: Andel voksne som har røykt hasj noen gang, i grupper for fødested

4 Rusmiddelbruk blant ungdom

De fleste stifter bekjentskap med alkohol i løpet av ungdomsskolen eller videregående skole og noe under halvparten prøver å røyke (Tall om tobakk 2007). Ca 20 % av alle ungdommer hadde prøvd hasj rundt år 2000, men denne andelen har sunket frem mot 2007 (Skretting 2000). Rusmiddelbruk vokser med alder, nesten ingen i 7 klasse rapporterer om slik bruk (Amundsen og Ravndal, 2008). Ungdommene som omfattes av undersøkelsene er i hovedsak i alderen 15 til 20 år med unntak av de som tok del i Skoleundersøkelsen 2004 som var noe yngre (tabell 1, side 49).

Ungdoms rusmiddelbruk er delvis utslag av eksperimentering i en frigjøringsfase fra foreldrekontroll, men samtidig foregår det en tilpasning av atferd i overgangen til voksenverdenen gjennom læring av rusmiddelbruk fra foreldre og de sosiale miljøer man vanker i.

4.1 Alkohol

Det er store forskjeller i bruk av alkohol mellom ungdom med to norske foreldre og ungdom med innvandrerbakgrunn (figur 11). Blant ungdom med to norske foreldre hadde de aller fleste drukket alkohol noen gang. Både i UNGHUBRO og Ungdom 06/07 var andelen som hadde prøvd alkohol over 80 %. Tilsvarende tall for HoldRus og Skoleundersøkelsen 2004 var 70 og 62 %. Forskjellen her er delvis knyttet til alderforskjellen i utvalgene.

Blant ungdom med innvandrerbakgrunn var andelen som hadde drukket alkohol halvparten sammenliknet med etnisk norsk ungdom. Ungdom med europeisk bakgrunn hadde i mindre grad enn ungdom med norsk bakgrunn drukket alkohol. Det var imidlertid større forskjeller mellom ungdom med norsk bakgrunn og ungdom med asiatisk eller afrikansk bakgrunn.

Forskjellene mellom ungdom med innvandrerbakgrunn og ungdom med to norskfødte foreldre var størst for undersøkelsene som ble gjennomført i Oslo. Forskjellene mellom Ungdom 06/07 fra Oslo og fra landet for øvrig er signifikante ($X^2 = 236,4$ (df 8)). Dette kan skyldes at en større andel av ungdommene med innvandrerbakgrunn i Oslo har muslimsk bakgrunn, se neste avsnitt. De relativt små forskjellene mellom ungdom med ulik bakgrunn i Skoleundersøkelsen 2004 kan skyldes at undersøkelsen omfattet ungdom i alderen 13 til 18 år. De yngste av disse har i liten grad drukket alkohol.

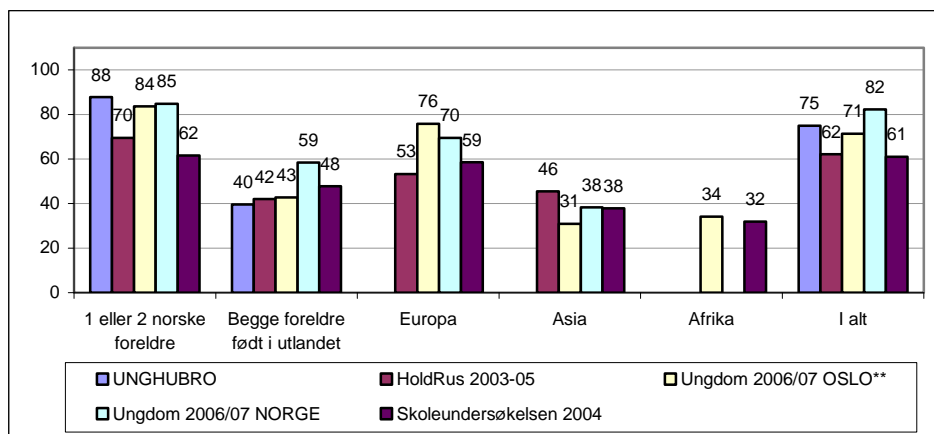
Ungdom med religiøs tilknytning hadde i mindre grad drukket alkohol enn ungdom som oppga at de ikke tilhørte noen religion (figur 12). Det er blant ungdom med muslimsk tilhørighet at vi finner den laveste andelen av ungdom som hadde drukket alkohol noen gang, kun 34 %. Til sammenlikning svarte 59 % av ungdom som svarte at de var kristne og 69 % av de som svarte at de ikke tilhørte noen religion at de hadde drukket alkohol noen gang.

Vi finner store forskjeller mellom ungdom med norsk og utenlandsk bakgrunn hva angår beruselse (figur 13). Igjen er det særlig blant ungdom med asiatisk eller afrikansk bakgrunn at vi finner en lav andel som svarte at de hadde vært beruset. I Ungdom 06/07 gjennomført i Oslo svarte 72 % av ungdom uten innvandrerbakgrunn at de hadde vært beruset noen gang. Andelen blant ungdom med innvandrerbakgrunn var til sammenlikning 32 %. Sammenlikner vi Ungdom 06/07 i Oslo og landet for øvrig finner vi at en mindre andel av ungdom i Oslo hadde drukket seg beruset enn i landet for øvrig ($X^2 = 165,2$ (df 8)). Dette kan i noen grad skyldes den høyere andel med muslimsk ungdom i Oslo.

Ser vi beruselse i sammenheng med religiøs tilhørighet finner vi at andelen av ungdom med muslimsk tro som svarte at de hadde vært beruset var mindre enn hos ungdom med kristen tilhørighet, henholdsvis 23 og 46 %. Blant ungdom som oppga at de ikke tilhørte noen religion svarte 55 % at de hadde vært beruset.

For gutter og jenter finner vi et annet mønster i alkoholvaner blant ungdom enn blant voksne. I undersøkelsene som omfattet ungdom i Oslo (UNGHUBRO, HoldRus 03-05 og Ungdom 06/07) hadde en større andel jenter enn gutter med norsk bakgrunn prøvd alkohol. Dette ser ikke ut til å være tilfellet i undersøkelsene som omfattet hele landet eller regioner utenfor de største byene. Hva angår ungdom med innvandrerbakgrunn finner vi at jenter i større grad enn gutter avsto fra å bruke alkohol. Ungdom med innvandrerbakgrunn bosatt i Oslo hadde en mer restriktiv bruk av alkohol enn ungdom med innvandrerbakgrunn bosatt ellers i landet (tabell 16 til 20).

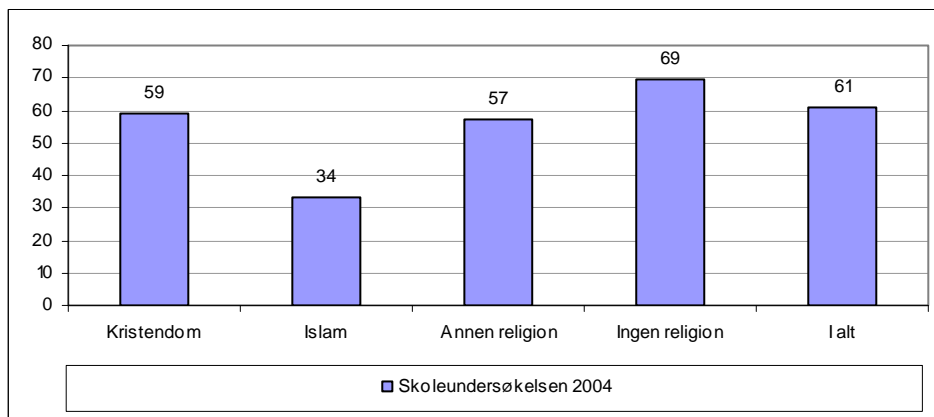
Figur 11: Andel unge som har drukket alkohol, i grupper for innvanderstatus*

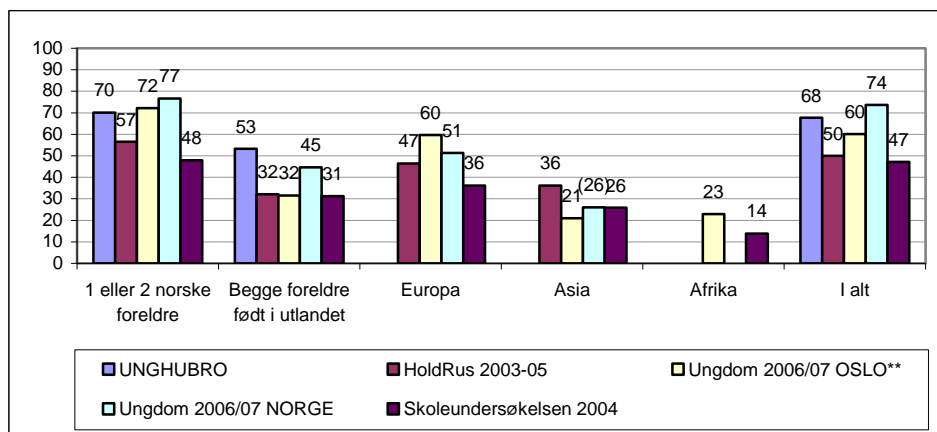
* Drukket alkohol siste 12 måneder (HoldRus) og noen gang (UNGHUBRO, Ungdom 2006/07 og Skoleundersøkelsen)

** Tall for Amerika er av plasshensyn utelatt. 79 % av disse svarte at de hadde drukket noen gang (Ungdom 06/07 OSLO)

Figur 12: Andel unge som har drukket alkohol noen gang, i grupper for religion

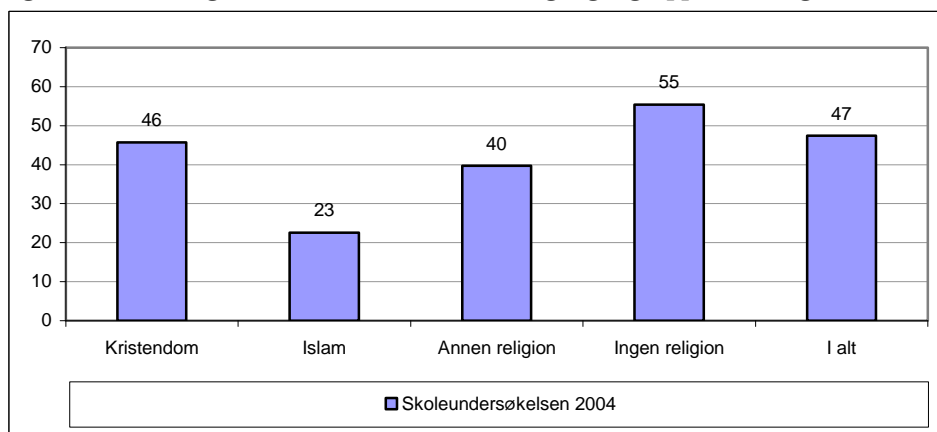
Figur 13: Andel unge som har vært beruset, i grupper for innvandrerstatus

* Beruselse siste 12 måneder (HoldRus) og noen gang (UNGHUBRO, Ungdom 2006/07 og Skoleundersøkelsen)

** Tall for Amerika er av plasshensyn utelatt. 66 % av disse svarte at de hadde vært beruset noen gang (Ungdom 06/07 OSLO)

Figur 14: Andel unge som har vært beruset noen gang, i grupper for religion

4.2 Tobakk - sigaretter

Det er mindre forskjeller i røyking mellom ungdom med ulike landbakgrunn enn i bruk av alkohol. Hovedinntrykket er at ungdom med norsk eller europeisk bakgrunn oftere har røykt noen ganger enn ungdom med asiatisk eller afrikansk bakgrunn (figur 15).

Helseundersøkelsen blant unge i Oslo (UNGHUBRO) viser at røyking er jevnt fordelt mellom ungdom med forskjellig landbakgrunn. Vi ser imidlertid at jenter med ikke-vestlig bakgrunn avstår fra å røyke i mye større grad enn jenter med norsk bakgrunn (Amundsen 2005). Andelen som svarte at de har røykt noen gang i Skoleundersøkelsen 2004 var i samme størrelsesorden som i UNGHUBRO. Den lave andelen som svarte at de hadde røykt noen gang i denne undersøkelsen kan skyldes at utvalget omfatter ungdom ned til 13 år som har et lavt forbruk av tobakk. Ungdom 06/07 viste større forskjeller i røyking etter landbakgrunn. Dette kan skyldes at utvalget omfattet personer fra 15 til 20 år. Vi finner at ungdom på landsbasis oftere oppga å ha røykt noen gang enn ungdom i Oslo ($\chi^2 = 358,4$ (df 8)).

Det er imidlertid verdt å merke seg de store forskjellene undersøkelsene imellom. Eksempelvis var andelen som svarte at de har røykt noen gang i HoldRus større enn i UNGHUBRO, på tross av at begge undersøkelsene omfattet 10. klassinger i Oslo. Dette kan skyldes at HoldRus kun omfattet 6 utvalgte skoler i perioden 2003-05 mens UNGHUBRO omfattet alle 10. klassinger i Oslo i skoleårene 1999/2000 og 2000/01.

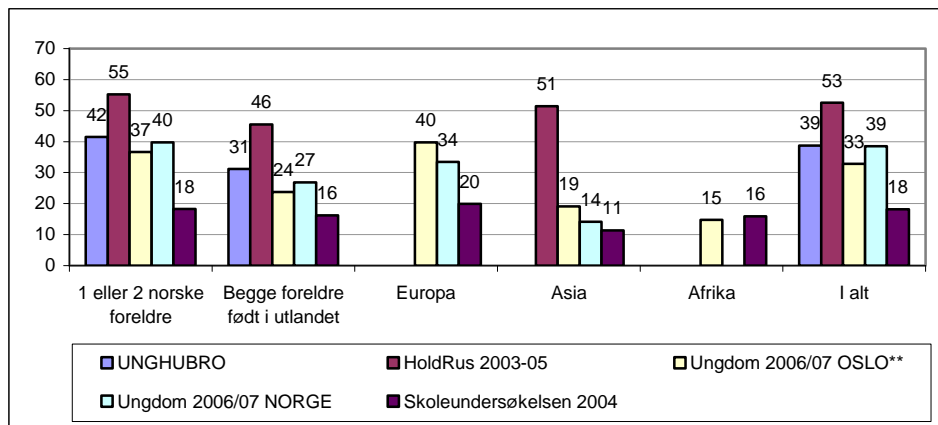
Religiøs tilhørighet ser ut til å ha mindre betydning for om man har røykt noen gang enn for om man har drukket noen gang (figur 16). Det var ingen forskjeller i røyking blant muslimer, kristne eller ungdom som oppga annen religiøs tilhørighet. Imidlertid finner vi at en større andel blant de som svarte at de ikke tilhørte noen religion hadde røykt sigaretter.

For dagligrøyking finner vi få forskjeller mellom ungdom med foreldre født i Norge og utlandet (figur 17). Den eneste signifikante forskjellen var mellom ungdom med to norske foreldre og ungdom med europeisk bakgrunn i Ungdom 06/07 gjennomført i Oslo. En sammenlikning av denne undersøkelsen og Ungdom 06/07 på landsbasis viser at en større andel av ungdommene røykte daglig i hele landet sett under ett enn i Oslo ($\chi^2 = 358,4$ (df 8)).

Sammenhengen mellom dagligrøyking og religiøs tilhørighet er noe tydeligere enn for røyking noen gang (figur 18). Vi finner ingen forskjeller mellom kristen og muslimsk ungdom hva angår dagligrøyking. Imidlertid ser vi at en større andel av ungdom som oppga annen eller ingen religiøs tilhørighet oppga at de røykte daglig.

Når man ser alle undersøkelsene under ett er det større forskjeller mellom undersøkelsene enn mellom personer med forskjellig landbakgrunn. Hovedtrenden er imidlertid at ungdom med innvandrerbakgrunn var noe mer restriktive enn ungdom med norsk bakgrunn hva angår røyking. Blant ungdom med to norske foreldre er det et gjennomgående trekk at flere jenter enn gutter hadde røykt noen gang. For ungdom med innvandrerbakgrunn er situasjonen den motsatte (tabell 21 til 25).

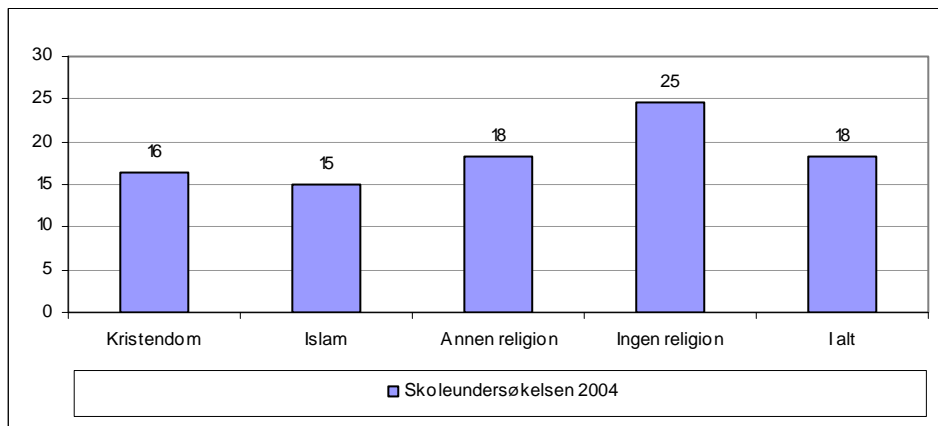
Figur 15: Andel unge som har røykt, i grupper for innvandrerstatus*

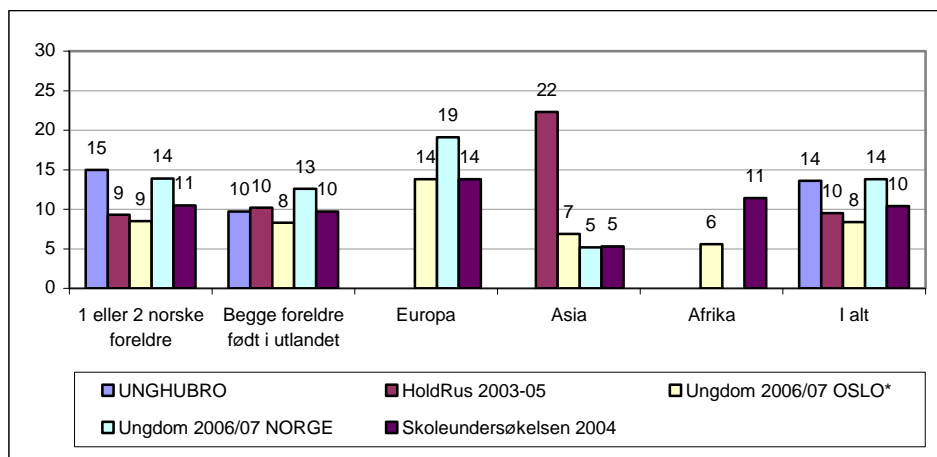
* Røyking på undersøkelsestidspunktet (HoldRus) og noen gang (UNGHUBRO, Ungdom 2006/07 og Skoleundersøkelsen)

** Tall for Amerika er av plasshensyn utelatt. 37 % av disse svarte at de hadde røykt noen gang (Ungdom 06/07 OSLO)

Figur 16: Andel unge som røykte på undersøkelsestidspunktet, i grupper for religion

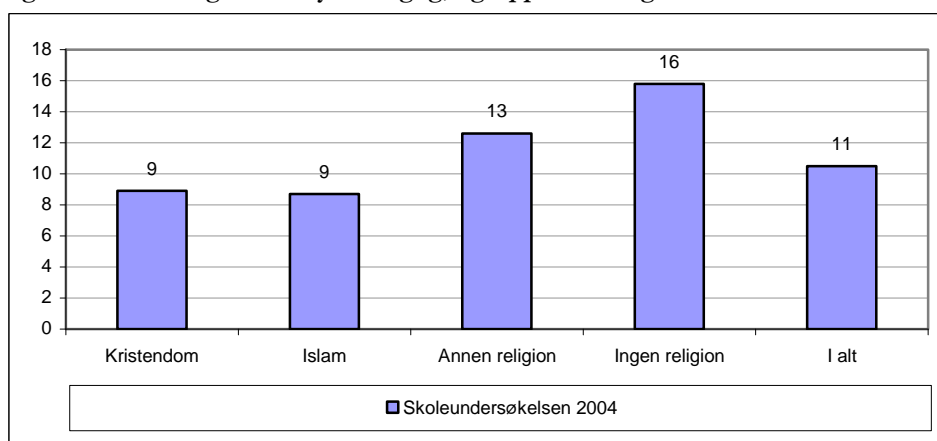

Figur 17: Andel unge som røyker daglig, i grupper for innvandererstatus

* Tall for Amerika er av plasshensyn utelatt. 4 % av disse svarte at de røykte daglig (Ungdom 06/07 OSLO)

Figur 18: Andel unge som røyker daglig, i grupper for religion

4.3 Tobakk - snus

I motsetning til omfanget av røyking var det store variasjoner i bruk av snus etter ungdommenes landbakgrunn. Ser vi alle undersøkelsene under ett og undersøker bruken av snus etter fars fødeland er hovedtendensen at snus først og fremst brukes av ungdom med to norskfødte foreldre.

Forskjellene i bruk av snus er særlig store i Ungdom 06/07 (figur 19). En grunn til dette kan være at bruk av snus er mest utbredt blant eldre ungdom. Ungdom 06/07 omfattet ungdom i aldersgruppen 15 til 20 år. I de øvrige undersøkelsene var gjennomsnittsalderen lavere.

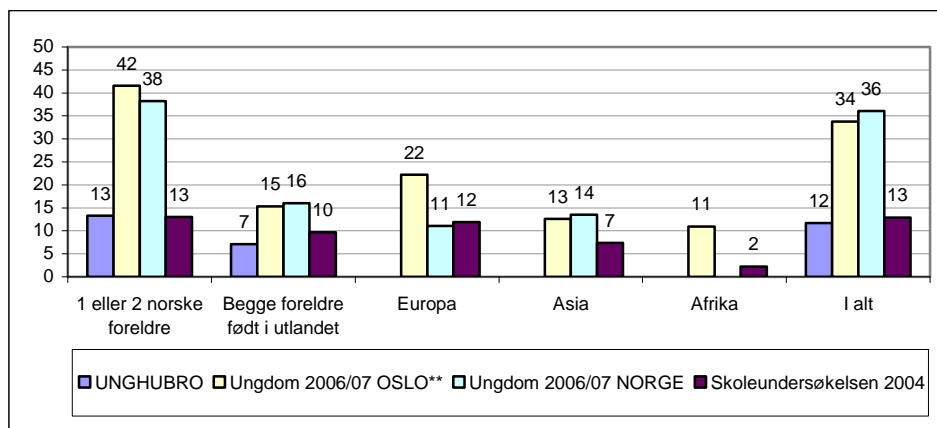
I likhet med resultater både for alkoholbruk og sigarettøyking var det en større andel av ungdom uten religionstilhørighet som svarte at de hadde brukt snus enn ungdom med kristen, muslimsk eller annen religiøs tilhørighet (figur 20). Det er ingen signifikante forskjeller i bruk av snus mellom ungdom med kristen, muslimsk eller annen religiøs tilhørighet.

Bruk av snus daglig var lite utbredt i alle undersøkelsene (figur 21). Som for bruk av snus noen gang var det blant 15-20 åringene i Ungdom 06/07 vi fant den største andelen som brukte snus daglig. Av disse rapporterte 10 % i Oslo og 8 % i hele landet at de brukte snus daglig. I Skoleundersøkelsen 2004 finner vi ingen signifikante forskjeller i bruk av snus daglig mellom ungdom med to norske foreldre og ungdom med europeisk, asiatisk eller afrikansk bakgrunn. Dette kan skyldes at utvalget omfattet ungdom med alder ned til 13 år med et lavt forbruk av snus.

I likhet med bruk av sigaretter rapporterte en større andel av ungdom uten religiøs tilhørighet at de brukte snus daglig enn ungdom med religiøs bakgrunn. Imidlertid er hovedinntrykket at størsteparten av ungdommene ikke brukte snus, uansett religion.

Det er klare kjønnsforskjeller i snusbruk. Snus brukes i hovedsak av gutter med etnisk norsk bakgrunn. Gutter med innvandrerbakgrunn benyttet snus i mindre grad og jenter med innvandrerbakgrunn brukte snus i meget liten grad (tabell 26 til 29).

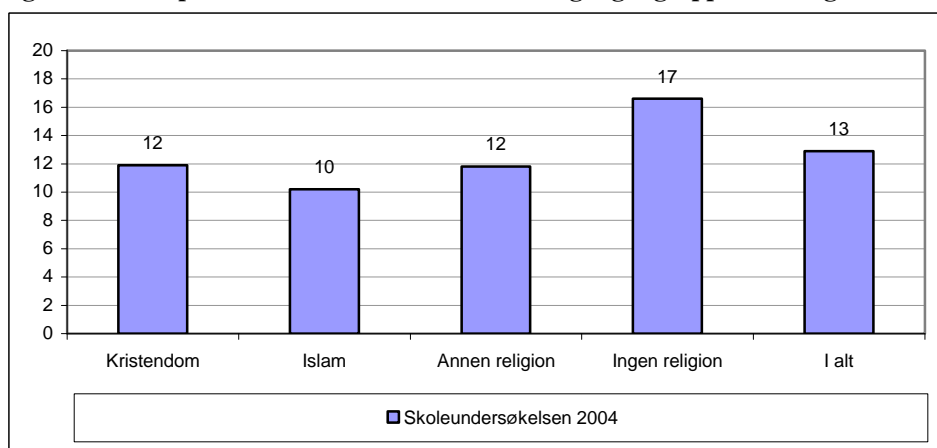
Figur 19: Andel unge som har brukt snus, i grupper for innvandrerstatus

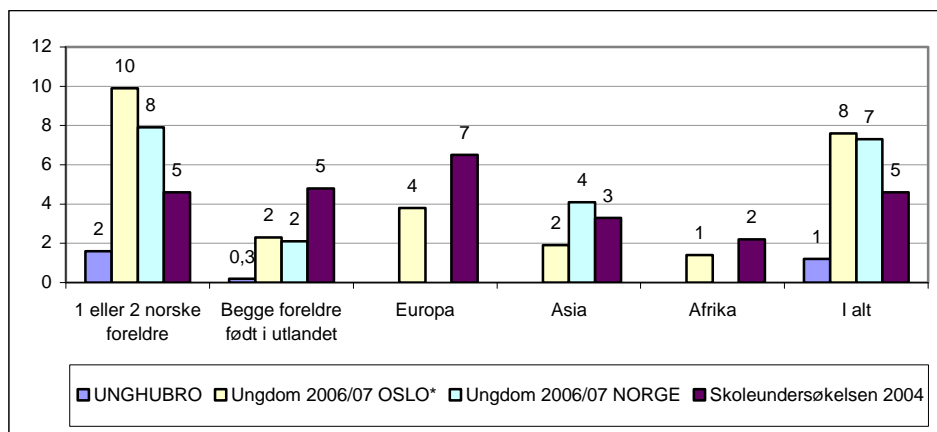
* Bruk av snus på undersøkelsestidspunktet (HoldRus) og noen gang (UNGHUBRO, Ungdom 2006/07 og Skoleundersøkelsen)

** Tall for Amerika er av plasshensyn utelatt. 33 % av disse svarte at de hadde brukt snus noen gang (Ungdom 06/07 OSLO)

Figur 20: Andel personer som har brukt snus noen gang, i grupper for religion

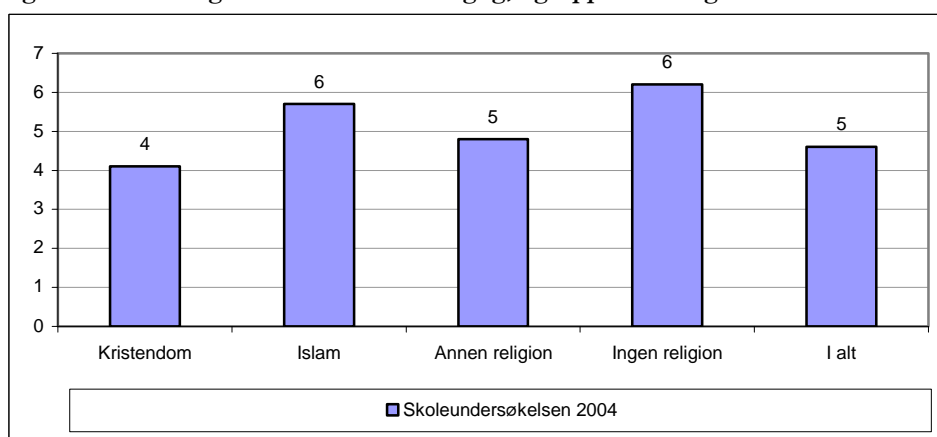

Figur 21: Andel unge som bruker snus daglig, i grupper for innvandererstatus

* Tall for Amerika er av plasshensyn utelatt. 4 % av disse svarte at de brukte snus hver dag (Ungdom 06/07)

Figur 22: Andel unge som bruker snus daglig, i grupper for religion

4.4 Hasj

I henhold til Berg og Audestad (2006) rapporterer ansatte i rusmiddelomsorgen at bruken av hasj er større blant ungdom med innvanderbakgrunn enn blant etnisk norsk ungdom. På bakgrunn av undersøkelsene gjennomgått her finner vi at bruken av hasj blant elever i ungdomskolen varierer noe med landbakgrunn, men det er stor variasjon undersøkelsene imellom og resultatene peker i flere retninger. Hovedtendensen er at bruk av hasj er større blant ungdom i Oslo enn ellers i

landet og at ungdom med far fra Europa er minst avholdene hva angår hasjbruk (figur 23).

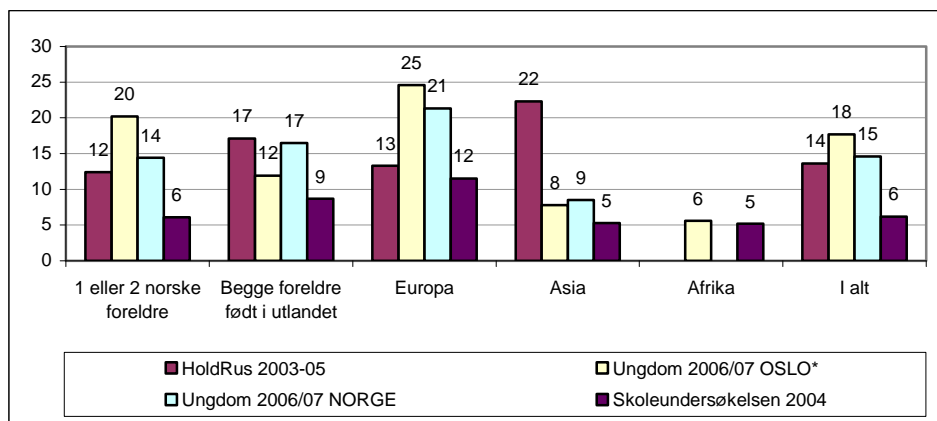
I HoldRus, gjennomført ved 6 skoler i Oslo, finner vi at 12 % av barn av to norskfødte foreldre hadde brukt hasj noen gang mot 17 % blant ungdom med innvandrerbakgrunn. Det er særlig ungdom med asiatisk bakgrunn, 22 %, som oppga at de hadde brukt hasj. Ungdom 06/07 viser større variasjoner mellom de to gruppene og et annet resultat. Her rapporterer en klart mindre andel av ungdom med innvandrerbakgrunn (12 %) enn med norsk bakgrunn (20 %) at de hadde brukt hasj noen gang. Imidlertid var det hele 25 % av de med innvandrerbakgrunn og far født i Europa som hadde prøvd hasj. I likhet med Ungdom 06/07 fra Oslo var det også i Ungdom 06/07 for hele landet de med europeisk bakgrunn som oftest hadde bruk hasj (21 %) Vi finner at Oslo-utvalget og landsutvalget er signifikant forskjellige ($X^2 = 531,3$ (df 8)).

Det ble også spurt om bruk av hasj i Skoleundersøkelsen 2004. Svar fra elever ved ungdomsskoler og videregående skoler i 16 norske kommuner viste først og fremst at hasj var lite utbredt i disse kommunene, og at det store flertall av elever ved ungdoms- og videregående skoler aldri hadde brukt det. Likevel var det signifikant forskjell mellom de med to norske foreldre og de med to utenlandske foreldre. Av de med norske foreldre hadde 6 % prøvd hasj mot 9 % av de med utenlandske foreldre. Igjen er det ungdom med europeisk bakgrunn som oftest har brukt hasj.

Undersøker vi hasjbruk etter religion finner vi i noen grad variasjoner (figur 24). Blant ungdom med kristent livssyn svarte 5 % at de hadde prøvd hasj. Tilsvarende tall for muslimsk ungdom og ungdom uten religion var henholdsvis 10 % og 11 %. Forskjellene er signifikante på 5 % nivå.

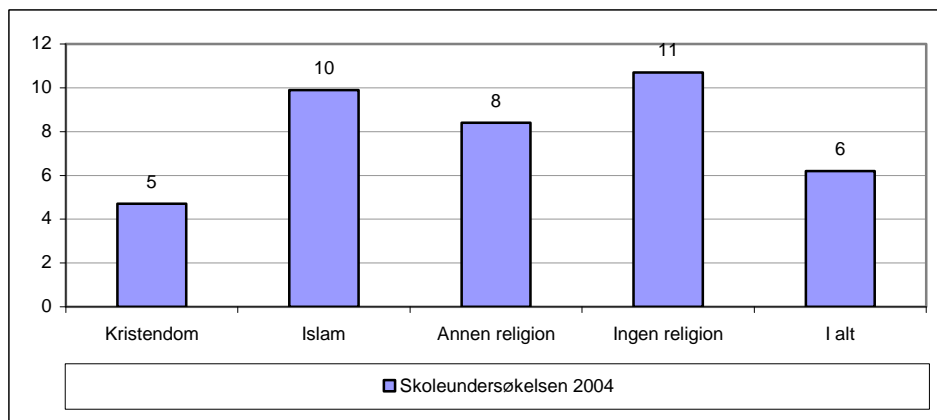
Ser vi alle undersøkelsene under ett og undersøker bruken av hasj etter fars fødeland er hovedtendensen at ungdom med far født i Asia eller Afrika var mer restriktive hva angår bruk av hasj. Den gruppen som i størst grad hadde brukt hasj er gutter fra Norge og Europa. Vi finner også at ungdom i Oslo var mindre restriktive i bruken av hasj sammenliknet med ungdom i hele landet (tabell 30 til 33).

Figur 23: Andel unge har røykt hasj noen gang, i grupper for innvandrerstatus

* Tall for Amerika er av plasshensyn utelatt. 20 % av disse svarte at de brukte snus hver dag (Ungdom 06/07 OSLO)

Figur 24: Andel unge har røykt hasj noen gang, i grupper for religion

5 Sammenfatning

Tidligere studier har i hovedsak omfattet *ungdoms* rusmiddelbruk og da med hovedvekt på alkoholbruk. Her vises i tillegg oversikter over røyking av sigaretter og bruk av snus, samt hasjbruk blant ungdom med etnisk norsk bakgrunn og innvandrerbakgrunn. Dessuten vises oversikter over hva voksne med innvandrerbakgrunn rapporterer om tilsvarende typer rusmiddelbruk i befolkningsundersøkelser. Det er beskrevet forskjeller i rusmiddelbruk på bakgrunn av religion, opprinnelsesland (verdensdel) og kjønn.

Resultatene om innvandrergruppers rusmiddelbruk var ganske stabile i de ulike undersøkelser for ungdom og for voksne hver for seg. Svarene varierer noe med undersøkelsestype, fremgangsmåte, utvalg, region i Norge og spørsmålsformuleringer. Mye av variasjonen kan knyttes til at ulike undersøkelser omfatter ulike aldersgrupper.

Det er få av undersøkelsene i denne rapporten som gir mulighet for å analysere mer grundig hvordan rusmiddelbruk for eksempel varierer med sosioøkonomisk status, grad av assimilasjon eller integrering etc. Det er også få av undersøkelsene som omfatter såpass mange personer at det er mulig og meningsfylt å gjøre kvantitative analyser av spesifikke rusmiddelkulturer.

I befolkningsundersøkelser er det en del marginaliserte grupper som ikke deltar. Dermed vil tung rusmiddelbruk blant personer uten fast bopel eller som flytter mye, for eksempel inn og ut av behandling, ikke bli rapportert. I skoleundersøkelser blant ungdom vil de som har mye ikke-legitimert fravær på grunn av antisosiale tendenser og sannsynligvis høyere rusmiddelbruk ikke delta. For øvrig vil de fleste ha en tendens til å rapportere noe skjevt i retning av hva som er normer og sosial ønskeværdighet for rusmiddelbruk i egen kultur/sosial gruppe. Etnisk norske ungdommer kan nok overrapportere rusmiddelbruk, mens etnisk norske voksne og muslimer, uansett alder, kan tenkes å underrapportere. Ikke-vestlige mannlige innvandrere er noe overrepresentert som gjerningsmenn ved narkotikaforbrytelser mot legemiddeloven. Dette kan beskrive reelle forhold, men dette kan også være knyttet til mer aktiv kontroll av ikke-vestlige innvandrere fra politiets side samt at en større andel i denne gruppen er i grupper med generelt høyere risiko; som marginalisert eller med lav sosioøkonomisk status (Gundersen m. fl. 2000)

5.1 Bruk av rusmidler

Funnene presentert i denne rapporten sammenfaller med funn fra tidligere forskning. Både for voksne og ungdom var det klare forskjeller i bruk av alkohol og beruselse mellom personer med og uten ikke-vestlig innvandrerbakgrunn. En lavere andel av personer med asiatisk eller afrikansk bakgrunn hadde drukket noen gang eller vært beruset enn personer med etnisk norsk bakgrunn. Likeledes finner vi at personer som oppga at de var muslimer sjeldnere hadde brukt alkohol noen gang eller vært beruset enn medlemmer av statskirken og personer som oppga at de ikke tilhørte noen religion.

Røyking av tobakk varierte mindre med landbakgrunn enn bruk av alkohol. Vi finner imidlertid også her at personer med asiatisk og afrikansk opprinnelse i mindre grad hadde røykt noen gang eller røykte daglig enn personer med etnisk norsk bakgrunn. Likeledes var bruken av tobakk mindre blant muslimer enn blant kristne eller personer uten religiøs tilknytning. Vi finner òg at en mindre andel unge voksne svarte at de røykte daglig enn i den voksne befolkningen for øvrig.

Forskjellene mellom personer med ulike landbakgrunn er større for bruk av snus. Hovedinntrykket er at snus i hovedsak brukes av ungdom. Bruken av snus blant voksne generelt er beskjeden.

Bruken av hasj varierer i noen grad med landbakgrunn og det er blant personer med norsk og europeisk bakgrunn vi finner den største andelen av personer som svarte at de har prøvd hasj. Imidlertid ser det ut til at forskjellene mellom undersøkelsene, det vil si mellom ulike aldersgrupper, er større enn forskjellene mellom personer med ulike landbakgrunn.

Jenter med etnisk norsk bakgrunn hadde oftere prøvd alkohol og sigaretter enn gutter med norsk bakgrunn, mens guttene oftere hadde prøvd snus og hasj. Blant ungdom med asiatisk eller afrikansk bakgrunn er hovedinntrykket at jentene i liten grad bruker de ulike rusmidlene, både sammenliknet med gutter med asiatisk eller afrikansk bakgrunn og jenter med etnisk norsk bakgrunn.

Blant voksne ser det ut til at menn i større grad enn kvinner har prøvd alle de aktuelle rusmidlene. Det ser også ut til at personer med religiøs overbevisning bruker mindre rusmidler enn personer uten religiøs tilhørighet. I likhet med

undersøkelsene blant ungdom fant vi at kvinner med asiatisk eller afrikansk bakgrunn hadde en meget begrenset bruk av alkohol, tobakk og hasj.

5.2 Gjensidig påvirkning

Personer med innvandrerbakgrunn fra Asia eller Afrika ser ut til å holde fast ved lavere rusmiddelbruk enn etnisk norske og vestlige innvandrere. Fra andre undersøkelser blant ungdom vet vi at dette vil variere med hvilken rusmiddelkultur de kommer fra (Amundsen 2005). For eksempel har veldig få jenter med pakistanske bakgrunn både i første og andre generasjon drukket noen gang, mens det var ganske vanlig hos andre generasjon jenter med bakgrunn fra Vietnam.

For de som bor i Oslo har unge voksne, 21-30 år født i Asia eller Afrika, i større grad enn voksne, 30 år og over, fra de samme områdene drukket alkohol noen gang, se tabellene 2 og 4. Dette kan være et tegn på at yngre voksne fra minoritetsbefolkningen overtar drikkevaner fra majoritetsbefolkningen. Det kan imidlertid også skyldes at sammensetningen av personer fra ulike rusmiddelkulturer i de to verdensdeler er annerledes blant de unge voksne enn blant de som er 30 år og over. På landsbasis var det ingen forskjell i 'drukket noen gang' for unge kvinner og voksne kvinner samlet, se tabell 3 og 5. For menn fra Asia på landsbasis var det en lavere andel som hadde smakt alkohol blant de unge voksne enn blant voksne samlet.

Røyking noen gang var vanligere blant unge kvinner, 21-30 år, fra Asia og Afrika enn blant kvinner 30 år med tilsvarende bakgrunn i Oslo. For menn med tilsvarende bakgrunn var det omvendt, dvs. en større andel hadde røykt blant de eldste; se tabell 6 og 8. Men det var fortsatt en høyere andel unge menn enn unge kvinner som hadde røykt noen gang med slik landbakgrunn i Oslo. Dette trekket ser vi imidlertid også på landsbasis. Med alle forbehold ser det derfor ut som at unge kvinner med innvandrerbakgrunn fra Asia og Afrika plukker opp norske røyke(u)vaner.

Blant etnisk norske er det klart høyere tall for bruk av hasj noen gang blant unge voksne enn blant voksne samlet, se tabell 13 og 15. Vi kan ikke påstå at det samme gjelder for personer med innvandrerbakgrunn fra Asia og Afrika, delvis fordi forskjellene er mindre enn for etnisk norske og delvis fordi antall som har svart er for lavt. Så, igjen med alle forbehold, ser det ikke ut til at innvandrere med bakgrunn i Asia plukker opp norske (u)vaner med bruk av

hasj. Den høyere risiko for ikke-vestlige innvandrere til å være gjerningsmenn ved narkotikaforbrytelser gjenspeiles ikke i hasjbruk målt ved befolkningsundersøkelser.

Tabeller

Tabell 1: Antall personer i undersøkelsene som svarte (nettutvalg). Geografisk område og aldersgrupper. Spørsmål om fødested og religion

Undersøkelse	N	Geografisk område	Aldersgrupper	Eget fødested	Fars fødested	Mors fødested	Religion	Andel 1. generasjonsinnvandrere	Andel 2. generasjonsinnvandrere
HUBRO (2000)	14404	Oslo	Alle 30-, 40-, 45- og 59/60-åringene	Landkoder fra register, SSB	Ja, landkoder	Ja, landkoder	Ja	1320 (9,2 %)	28 (0,2 %)
Voksen (2004)	3191	Hele landet	15 år og over	Ja, verdensdeler og landkoder	Ja, verdensdeler og landkoder	Ja, verdensdeler og landkoder	Nei	159 (5,0 %)	22 (0,7 %)
Unge voksne (2006)	4193	Oslo og hele landet	21 til 30 år	Ja, verdensdel	Ja, verdensdel	Ja, verdensdel	Nei	373 (8,9 %)	55 (1,3 %)
UNGHUBRO (1999 - 2001)	7343	Oslo	Alle elever i 10.klasse	Landkoder fra register, SSB	Ja, landkoder	Ja, landkoder	Nei	928 (12,6 %)	770 (10,5 %)
HoldRus (2003/05)	3869	6 utvalgte skoler i Oslo	Alle elever i 7. til 10.klasse	Ja, Norge eller utenfor Norge	Ja, landkoder	Ja, landkoder	Nei	77 (5,9 %)	105 (8,1 %)
Ungdom (2006/07)	8108	Oslo og hele landet	15 til 20 år	Ja, verdensdel	Ja, verdensdel	Ja, verdensdel	Nei	356 (4,4 %)	404 (5,0 %)
Skoleundersøkelsen (2004)	20703	16 utvalgte kommuner *	Alle elever i ungdomsskolen og videregående skole	Nei	Ja, landkoder	Ja, landkoder	Ja	2482** (4,0 %)	

* Se Baklien, Pape, Rossow & Storvoll 2007

** Da det ikke ble spurt om eget fødested kan vi kun gi antallet som sier at begge foreldrene er født i utlandet.

Bruk av alkohol blant voksne

Tabell 2: Andel menn og kvinner som har drukket alkohol noen gang, i grupper for fødested. HUBRO. Prosent

Fødested	Menn	N	Kvinner	N
Norge	98,6	5353	98,1	5289
Europa	98,3	475	94,7	570
Asia	64,3	793	35,3	638
Afrika	72,1	298	44,0	166
Nord-Amerika	100,0	30	100,0	31
Mellom- og Sør-Amerika	100,0	61	91,2	57
Australia	:	3	:	8
I alt	93,6	7013	90,5	6759

Tabell 3: Andel menn og kvinner som har drukket alkohol noen gang, i grupper for fødested. Voksen 2004. Prosent

Fødested	Menn	N	Kvinner	N
Norge	96,9	1442	94,3	1500
Europa	98,4	61	92,3	65
Asia	77,5	40	60,0	40
Afrika	:	10	:	15
Nord-Amerika	:	6	:	4
Mellom- og Sør-Amerika	:	7	:	9
Australia	-	-	-	-
I alt	96,2	1566	93,0	1633

Tabell 4: Andel menn og kvinner som har drukket alkohol noen gang, i grupper for fødested. Unge voksne 2006 OSLO. Prosent

Fødested	Menn	N	Kvinner	N
Norge	98,4	805	97,4	858
Europa	100,0	88	96,9	159
Asia	84,3	108	57,4	129
Afrika	71,2	52	65,9	41
Amerika	(69,6)	23	:	18
Australia	:	3	:	2
I alt	95,2	1079	92,0	1207

Tabell 5: Andel menn og kvinner som har drukket alkohol noen gang, i grupper for fødested. Unge voksne 2006 NORGE. Prosent

Fødested	Menn	N	Kvinner	N
Norge	95,8	1037	97,2	1000
Europa	100,0	61	94,5	91
Asia	68,3	60	58,6	58
Afrika	:	14	(55,6)	27
Amerika	:	15	:	11
Australia	:	1	:	1
I alt	94,7	1188	94,1	1188

Røyking blant voksne

Tabell 6: Andel menn og kvinner som har røykt noen gang, i grupper for fødested. HUBRO. Prosent

Fødested	Menn	N	Kvinner	N
Norge	52,6	5329	55,4	5240
Europa	61,8	471	47,4	567
Asia	57,0	779	16,9	605
Afrika	56,9	288	19,0	153
Nord-Amerika	46,9	32	58,7	31
Mellom- og Sør-Amerika	63,3	60	50,0	54
Australia	:	3	:	7
I alt	54,0	6962	50,3	6657

Tabell 7: Andel menn og kvinner som har røykt i de siste 12 måneder, i grupper for fødested. Voksen 2004. Prosent

Fødested	Menn	N	Kvinner	N
Norge	45,4	1442	40,8	1499
Europa	40,3	62	27,7	65
Asia	40,0	40	15,0	40
Afrika	:	11	:	15
Nord-Amerika	:	6	:	4
Mellom- og Sør-Amerika	:	7	:	9
Australia	-	-	-	-
I alt	45,1	1568	39,3	1632

Tabell 8: Andel menn og kvinner som har røykt noen gang, i grupper for fødested. Unge voksne 2006 OSLO. Prosent

Fødested	Menn	N	Kvinner	N
Norge	55,5	805	60,6	857
Europa	51,1	88	56,0	159
Asia	44,4	108	34,9	129
Afrika	49,0	51	31,7	41
Amerika	(25,0)	24	:	17
Australia	:	3	:	2
I alt	52,9	1079	56,3	1205

Tabell 9: Andel menn og kvinner som har røykt noen gang, i grupper for fødested. Unge voksne 2006 NORGE. Prosent

Fødested	Menn	N	Kvinner	N
Norge	53,1	1037	57,7	999
Europa	62,3	61	52,7	91
Asia	40,0	60	25,0	60
Afrika	:	14	(51,9)	27
Amerika	:	16	:	11
Australia	:	1	:	1
I alt	52,8	1189	55,6	1189

Bruk av snus blant voksne

Tabell 10: Andel menn og kvinner som har brukt snus i de siste 12 måneder, i grupper for fødested. Voksen 2004. Prosent

Fødested	Menn	N	Kvinner	N
Norge	18,9	1440	4,4	1492
Europa	29,0	62	3,1	65
Asia	12,5	40	2,5	40
Afrika	.	10	:	15
Nord-Amerika	:	6	:	4
Mellom- og Sør-Amerika	:	7	:	8
Australia	-	-	-	-
I alt	19,1	1565	4,2	1624

Tabell 11: Andel menn og kvinner som har brukt snus noen gang, i grupper for fødested. Unge voksne 2006 OSLO. Prosent

Fødested	Menn	N	Kvinner	N
Norge	48,1	805	15,6	853
Europa	31,4	86	7,1	155
Asia	20,4	108	3,1	129
Afrika	17,4	46	5,0	40
Nord-Amerika**	21,7	46	:	18
Mellom- og Sør-Amerika	-	-	-	-
Australia	:	3	:	2
I alt	41,9	1094	12,7	1197

Tabell 12: Andel menn og kvinner som har brukt snus noen gang, i grupper for fødested. Unge voksne 2006 NORGE. Prosent

Fødested	Menn	N	Kvinner	N
Norge	47,9	1036	13,3	993
Europa	24,6	61	5,5	91
Asia	15,0	60	0,0	59
Afrika	:	14	(8,0)	25
Amerika	:	15	:	10
Australia	:	1	:	1
I alt	44,3	1187	11,9	1179

Bruk av hasj blant voksne

Tabell 13: Andel menn og kvinner som har brukt hasj noen gang, i grupper for fødested, Voksen 2004. Prosent

Fødested	Menn	N	Kvinner	N
Norge	16,7	1422	14,2	1143
Europa	24,1	58	28,1	57
Asia	15,0	40	7,1	42
Afrika	18,2	11	12,5	16
Nord-Amerika	16,7	6	0,0	3
Mellom- og Sør-Amerika	28,6	7	0,0	7
Australia	-	-	-	-
I alt	17,0	1544	14,4	1268

Tabell 14: Andel menn og kvinner som har brukt hasj noen gang, i grupper for fødested. Unge voksne 2006 OSLO. Prosent

Fødested	Menn	N	Kvinner	N
Norge	54,0	805	42,8	856
Europa	69,3	88	50,6	158
Asia	23,9	109	18,5	130
Afrika	22,0	50	23,8	42
Amerika	(52,2)	23	:	18
Australia	:	3	:	2
I alt	50,8	1078	40,5	1206

Tabell 15: Andel menn og kvinner som har brukt hasj noen gang, i grupper for fødested, Unge voksne 2006 NORGE. Prosent

Fødested	Menn	N	Kvinner	N
Norge	39,3	1036	28,5	999
Europa	46,8	62	35,2	91
Asia	20,0	60	10,2	59
Afrika	:	14	(29,6)	27
Amerika	:	15	:	11
Australia	:	1	:	1
I alt	39,1	1188	28,5	1188

Bruk av alkohol blant ungdom

Tabell 16: Andel gutter og jenter som har drukket alkohol noen gang, i grupper for landbakgrunn. UNGHUBRO. Prosent

Landbakgrunn	Gutter	N	Jenter	N
1 eller 2 norske foreldre	86,2	2647	89,4	2572
Begge foreldre født i utlandet	43,9	942	35,3	933
Europa	77,7	104	73,2	112
Asia	38,0	568	28,8	597
Afrika	37,1	133	24,6	131
Nord-Amerika	:	2	:	2
Sør/Mellom-Amerika	(85,2)-	27	(90,9)	22
Australia	-	-	-	-
I alt	75,1	3589	75,0	3505

Tabell 17: Andel gutter og jenter som har drukket alkohol i de siste 12 måneder, i grupper for landbakgrunn. HoldRus 2003-05. Prosent

Landbakgrunn	Gutter	N	Jenter	N
1 eller 2 norske foreldre	67,0	530	73,2	388
begge foreldre født i utlandet	46,0	187	36,9	149
Norge	67,0	530	73,2	388
Europa	47,8	23	60,9	23
Asia	49,6	131	39,3	89
Afrika	(33,3)	24	33,3	39
Nord-Amerika	-	-	:	1
Sør/Mellom-Amerika	:	9	:	3
Australia	-	-	-	-
I alt	61,5	717	63,1	537

Tabell 18: Andel gutter og jenter som har drukket alkohol noen gang, i grupper for landbakgrunn. Ungdom 2006/07 OSLO. Prosent

Landbakgrunn	Gutter	N	Jenter	N
1 eller 2 norske foreldre	80,0	1196	86,4	1505
Begge foreldre født i utlandet	43,8	495	42,0	650
Norge	80,0	1196	86,4	1505
Europa	73,0	74	78,5	93
Asia	34,6	306	27,9	380
Afrika	33,8	71	34,0	147
Amerika	(68,7)	16	(85,7)	21
Australia	-	-	-	-
I alt	69,4	1691	73,0	2155

Tabell 19: Andel gutter og jenter som har drukket alkohol noen gang, i grupper for landbakgrunn. Ungdom 06/07 NORGE. Prosent

Landbakgrunn	Gutter	N	Jenter	N
1 eller 2 norske foreldre	87,6	1515	82,9	2174
Begge foreldre født i utlandet	58,7	143	58,4	245
Norge	87,6	1515	82,9	2174
Europa	57,1	42	77,8	63
Asia	45,3	64	33,9	115
Afrika	(66,7)	21	53,7	41
Amerika	:	5	:	12
Australia	-	-	-	-
I alt	85,1	1658	80,4	2419

Tabell 20: Andel gutter og jenter som har drukket alkohol noen gang, i grupper for landbakgrunn. Skoleundersøkelsen 2004. Prosent

Landbakgrunn	Gutter	N	Jenter	N
1 eller 2 norske foreldre	60,2	9332	63,1	8863
Begge foreldre født i utlandet	45,9	425	49,9	399
Norge	60,1	9245	63,0	8774
Europa	57,1	70	60,3	63
Asia	34,3	134	41,2	130
Afrika	(16,7)	24	(47,8)	23
Nord-Amerika	-	-	-	-
Sør/Mellom-Amerika	:	9	:	7
Australia	-	-	-	-
I alt	59,6	9757	62,5	9262

Røyking blant ungdom

Tabell 21: Andel gutter og jenter som har røykt noen gang, i grupper for landbakgrunn, UNGHUBRO. Prosent

Landbakgrunn	Gutter	N	Jenter	N
1 eller 2 norske foreldre	35,9	2651	47,2	2577
begge foreldre født i utlandet	35,2	948	27,0	934
I alt	35,7	3599	41,8	3511
Europa	49,0	104	46,8	112
Asia	34,2	568	22,3	597
Afrika	32,6	133	27,5	131
Nord-Amerika	:	2	:	2
Sør/Mellom-Amerika	(34,6)	27	59,1	22
Australia	-	-	-	-

Tabell 22: Andel gutter og jenter som har røykt noen gang, i grupper for landbakgrunn. HoldRus 2003–05. Prosent

Landbakgrunn	Gutter	N	Jenter	N
1 eller 2 norske foreldre	54,2	531	56,7	388
Begge foreldre født i utlandet	47,6	187	42,9	147
Norge	54,2	531	56,7	388
Europa	(34,8)	23	(73,9)	23
Asia	51,5	132	51,7	89
Afrika	(17,4)	23	31,6	38
Nord-Amerika	-	-	:	1
Sør/Mellom-Amerika	:	8	:	3
Australia	-	-	-	-
I alt	52,5	718	52,9	535

Tabell 23: Andel gutter og jenter som har røykt noen gang, i grupper for landbakgrunn. Ungdom 06/07 OSLO. Prosent

Landbakgrunn	Gutter	N	Jenter	N
1 eller 2 norske foreldre	31,6	1197	40,8	1504
Begge foreldre født i utlandet	25,9	495	22,0	650
Norge	31,6	1197	40,8	1504
Europa	32,9	73	45,7	94
Asia	25,9	305	13,4	380
Afrika	12,7	71	15,6	147
Amerika	:	17	(43,5)	23
Australia	-	-	-	-
I alt	29,9	1692	35,1	2154

Tabell 24: Andel gutter og jenter som har røykt noen gang, i grupper for landbakgrunn. Ungdom 06/07 NORGE. Prosent

Landbakgrunn	Gutter	N	Jenter	N
1 eller 2 norske foreldre	38,9	1515	40,2	2174
Begge foreldre født i utlandet	28,9	142	25,6	246
Norge	38,9	1515	40,2	2174
Europa	30,2	43	37,1	62
Asia	25,0	64	7,0	114
Afrika	(0,0)	21	29,3	41
Amerika	:	6	:	12
Australia	-	-	-	-
I alt	38,1	1657	38,7	2420

Tabell 25: Andel gutter og jenter som røykte på undersøkelsestidspunktet, i grupper for landbakgrunn, Skoleundersøkelsen 2004. Prosent

Landbakgrunn	Gutter	N	Jenter	N
1 eller 2 norske foreldre	15,5	9268	21,2	8782
begge foreldre født i utlandet	18,7	422	13,5	393
Norge	15,6	9181	21,2	8693
Europa	22,9	70	17,2	64
Asia	13,4	134	9,4	128
Afrika	(12,5)	24	(21,7)	23
Nord-Amerika	-	-	-	-
Sør/Mellom-Amerika	:	9	:	8
Australia	-	-	-	-
I alt	15,7	9690	20,9	9175

Bruk av snus blant ungdom

Tabell 26: Andel gutter og jenter som har brukt snus noen gang, i grupper for landbakgrunn, UNGHUBRO. Prosent

Landbakgrunn	Gutt	N	Jente	N
1 eller 2 norske foreldre	24,0	2597	2,3	2530
Begge foreldre født i utlandet	11,8	917	2,3	899
Norge	-	-	-	-
Europa	-	-	-	-
Asia	-	-	-	-
Afrika	-	-	-	-
Nord-Amerika	-	-	-	-
Sør/Mellom-Amerika	-	-	-	-
Australia	-	-	-	-
I alt	20,8	3514	2,3	3429

Tabell 27: Andel gutter og jenter som har brukt snus noen gang, i grupper for landbakgrunn. Ungdom 06/07 OSLO. Prosent

Landbakgrunn	Gutt	N	Jente	N
1 eller 2 norske foreldre	46,4	1196	37,9	1505
Begge foreldre født i utlandet	19,8	494	11,7	651
Norge	46,4	1196	37,9	1505
Europa	27,4	73	17,2	93
Asia	20,0	305	6,6	380
Afrika	4,2	71	13,7	146
Amerika	23,5	17	40,9	22
Australia	-	-	-	-
I alt	38,6	1690	30,0	2156

Tabell 28: Andel gutter og jenter som har brukt snus noen gang, i grupper for landbakgrunn, Ungdom 06/07 NORGE. Prosent

Landbakgrunn	Gutter	N	Jenter	N
1 eller 2 norske foreldre	48,9	1516	30,8	2175
Begge foreldre født i utlandet	22,5	142	12,2	245
Norge	48,9	1516	30,8	2175
Europa	9,1	44	12,9	62
Asia	27,7	65	5,3	114
Afrika	(23,8)	21	23,8	42
Amerika	:	6	:	13
Australia	-	-	-	-
I alt	46,7	1658	28,9	2420

Tabell 29: Andel gutter og jenter som brukte snus på undersøkelsestidspunktet, i grupper for landbakgrunn. Skoleundersøkelsen 2004. Prosent

Landbakgrunn	Gutter	N	Jenter	N
1 eller 2 norske foreldre	20,3	9214	5,3	8756
Begge foreldre født i utlandet	15,6	416	3,1	391
Norge	20,4	9128	5,3	8668
Europa	21,7	69	1,6	63
Asia	10,8	130	3,9	128
Afrika	(4,3)	23	(0,0)	23
Nord-Amerika	-	-	-	-
Sør/Mellom-Amerika	:	8	:	8
Australia	-	-	-	-
I alt	20,1	9630	5,2	9147

Bruk av hasj blant ungdom

Tabell 30: Andel gutter og jenter som har brukt hasj noen gang, i grupper for landbakgrunn. HoldRus 2003- 05. Prosent

Landbakgrunn	Gutter	N	Jenter	N
1 eller 2 norske foreldre	13,4	531	11,1	388
begge foreldre født i utlandet	19,8	187	14,2	148
Norge	13,4	531	11,1	388
Europa	(9,1)	22	(17,4)	23
Asia	25,2	131	18,0	89
Afrika	(17,4)	23	17,9	39
Nord-Amerika	-	-	:	1
Sør/Mellom-Amerika	:	8	:	3
Australia	-	-	-	-
I alt	15,0	718	11,9	536

Tabell 31: Andel gutter og jenter som har brukt hasj noen gang, i grupper for landbakgrunn. Ungdom 06/07 OSLO. Prosent

Landbakgrunn	Gutter	N	Jenter	N
1 eller 2 norske foreldre	21,2	1196	19,4	1503
Begge foreldre født i utlandet	14,2	494	10,1	652
Norge	21,2	1196	19,4	1503
Europa	27,4	73	22,3	94
Asia	17,1	306	5,5	380
Afrika	8,5	71	4,1	147
Amerika	:	16	(27,3)	22
Australia	-	-	-	-
I alt	19,1	1690	16,6	2155

Tabell 32: Andel gutter og jenter som har brukt hasj noen gang, grupper for landbakgrunn. Ungdom 06/07. NORGE. Prosent

Landbakgrunn	Gutter	N	Jenter	N
1 eller 2 norske foreldre	15,6	1515	13,5	2174
Begge foreldre født i utlandet	18,2	143	15,1	245
Norge	15,6	1515	13,5	2174
Europa	16,5	42	24,2	62
Asia	20,3	64	1,8	114
Afrika	(0,0)	21	14,3	42
Amerika	:	6	:	13
Australia	-	-	-	-
I alt	15,9	1658	13,7	2419

Tabell 33: Andel gutter og jenter som har brukt hasj noen gang, i grupper for landbakgrunn. Skoleundersøkelsen 2004. Prosent

Landbakgrunn	Gutt	N	Jente	N
1 eller 2 norske foreldre	6,0	9229	6,1	8826
Begge foreldre født i utlandet	11,5	419	5,8	394
Norge	6,0	9145	6,1	8739
Europa	16,2	68	6,3	63
Asia	4,6	131	5,4	129
Afrika	(0,0)	24	(8,7)	23
Nord-Amerika	-	-	-	-
Sør/Mellom-Amerika	:	9	:	8
Australia	-	-	-	-
I alt	6,2	9648	6,1	9220

Referanser

Amundsen, Ellen J. (2005): *Alkohol- og tobakksbruk blant ungdom: Hva betyr innvandrerbakgrunn*, SIRUS skrifter nr. 5/2005, Oslo

Amundsen, Ellen J., Rorrow, Ingeborg & Skurtveit, Svetlana (2005): Drinking pattern among adolescents with immigrant and Norwegian backgrounds: A two-way influence?, *Addiction* 100, 1453-63

Amundsen, Ellen & Ravndal, Edle (2008): Does successful school-based prevention of bullying influence substance use among 13-16 year olds?, Artikkel innsendt internasjonalt tidsskrift

Berg, Elin & Audestad, Ragnhild (2006): *Rusmiddelbrukere og skam. Rusmiddelbrukere med etnisk minoritetsbakgrunn og deres møte med behandlingssystemet*, Rusmiddelstatens kompetansesenter, Oslo

Baklien, Bergljot, Pape, Hilde, Rossow, Ingeborg, Storvoll, Elisabet E. (2007): *Regionprosjektet – Nyttig forebygging? Evalueringen av et pilotprosjekt om lokalbasert rusforebygging*, SIRUS rapport 6/2007, Oslo

Bethel J.W. & Schenker, M. B. (2005): The association between acculturation and smoking patterns among Hispanics: A systematic review. *American Journal of Preventive Medicine* 29(2), 143-148

Gundersen, Frants, Haslund, Ulla, Hustad, Arnt E., Stene, Reid J. (2000): *Innvandrere og nordmenn som offer og gjerningsmenn*, SSB rapport 2000/18, Oslo-Kongsvinger

Henriksen, Kristin (2007): *Fakta om 18 innvandergrupper i Norge*, SSB rapport 2007/29, Oslo-Kongsvinger

Hjern A. & Allebeck P. (2004): Alcohol-related disorders in first- and second-generation immigrants in Sweden: a national cohort study, *Addiction* 99(2): 229-36

Hosper, K., Nierkens, V., Nicolaou, M. & Stronks, K. (2007): Behavioural risk factors in two generations of non-Western migrants: do trends converge towards host population? *European Journal of Epidemiology*, 22(3), 163-172

Ihlebak, Camilla & Amundsen, Ellen J. (2007): *Majoritet og minoritet – alkoholbruk blant ungdom utenfor storbyen*, SIRUS rapport nr. 3/2007, Oslo

Johnson, T. P., VanGeest, J. B., & Cho, Y. I. (2002): Migration and substance use: Evidence from the US National Health Interview Survey, *Substance Use & Misuse*, 37, 941-972.

Lindbak, Rita & Lund, Marianne (2007): *Tall om tobakk*, Sosial- og helsedirektoratet, Oslo

Lo, C. C. & Globetti, G. (2001): Chinese in the United States: An extension of moderation in drinking. *International Journal of Comparative Sociology*, 42, 261-274.

Moshuus, Geir H. (2005): *Young immigrants of Heroin. An Ethnography of Oslo's Street Worlds*. Department of Anthropology, Faculty of Social Sciences, Universitetet i Oslo, Oslo

Pedersen, Willy & Kolstad, Arne (2000): Adolescent Alcohol Abstainers: Traditional Patterns in New Groups, *Acta Sociologica* 43: 219-233

Rissel, C., McLellan, L., & Bauman, A. (2000): Social factors associated with ethnic differences in alcohol and marijuana use by Vietnamese-, Arabic- and English-speaking youths in Sydney, Australia. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 36, 145-152.

Schultz, Jon-Håkon (2003): *Innvandrerungdom, alkohol og narkotika. En undersøkelse om rusdebuter og kunnskap om rusmidler blant innvandrerungdom i videregående skole*, Rusmiddelstatens kompetansesenter/Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo, Oslo

Schultz, Jon-Håkon (2007): *Ungdom og rus – innvandrerungdom møter norske rusvaner*, Universitetsforlaget, Oslo

Skog, Ole Jørgen (2004): *Å forklare sosiale fenomener: en regresjonsbasert tilnærming*, Gyldendal akademisk, Oslo

Skretting, Astrid (2000): *Ungdom og rusmidler*, Rusmiddeldirektoratet, Oslo

Statistisk sentralbyrås nettsider om innvandring: www.ssb.no/innvandring/
(18/02/2008)

Storvoll, E.E. og Krange, O. (2002): *Osloungdom og rusmiddelbruk: utbredelse og muligheter for forebygging*, NOVA rapport 26/03, Oslo

Øia, Tormod (2007): *Ung i Oslo – levekår og sosiale forskjeller*, NOVA rapport 6/2007, Oslo

English summary

Data from seven surveys is used to describe the use of alcohol, cigarettes, snuff and hash among young people and adults in Oslo and Norway with dissimilar countries of origin. Based on Statistics Norway's definition of immigrants, numbers were used to designate continents. For the surveys conducted among adults, the continent was that of their own native country. Among young people, the continent stated was that of their father's country of birth.

There were no alarming findings with regard to substance use among persons with an immigrant background in this summary of results from various population surveys. The use of alcohol, hashish and snuff was less common among both grown ups and youth with background from Asia and Africa, and especially low among women. It may be that young women from Asia have started to smoke to a larger extent than more grown up women from this continent.

Adults born in Norway were those who had most frequently drunk alcohol and been intoxicated: About 96 to 98 per cent stated that they had drunk alcohol at some time and 42 to 85 per cent replied that they had been intoxicated. The survey figures vary. The corresponding figures for adults born in Asia varied from 51 to 70 per cent for drinking at some time and from 27 to 44 per cent for having been intoxicated. The percentages who had drunk at some time among Muslims, Christians (established church) and individuals without religious affiliation were 43, 99 and 98 per cent, respectively. .

Smoking among adults varied less between groups with dissimilar countries of origin. For all groups in all surveys, the proportion who smoked daily was 30 per cent or lower. Smoking was least prevalent among young adults ages 21 to 30, regardless of country of origin. Religious affiliation does not appear to reduce smoking to any great extent.

The use of snuff was not prevalent among individuals from immigrant backgrounds. Even among individuals born in Norway, the percentage who used snuff daily was low, varying from 4 to 10 per cent.

As with snuff, the use of hash was not prevalent in the adult population. Meanwhile, we found that individuals born in Europe or Norway had tried hash more frequently than individuals born in Asia or Africa had.

It appears that men were more likely than women to have tried all the stimulants in question. It also appears that individuals who stated a religious affiliation had a lower consumption of intoxicants than individuals without any religious affiliation. Women from Asiatic or African backgrounds had very limited use of alcohol, tobacco and hash.

Among young people, we found differences in alcohol consumption among young people with different countries of origin in all the surveys. Among young people with two Norwegian-born parents, the proportion which had drunk alcohol was from 62 to 88 per cent. Between 48 and 73 per cent had been intoxicated. Among young people with two parents born abroad, the corresponding figures were 40 to 59 per cent for having drunk at some time and 31 to 53 per cent for intoxication. Young people from Asiatic or African backgrounds were less likely to have drunk at some time or been intoxicated than young people from other immigrant backgrounds. As for adults, we found that Muslim young people were less likely than Christian or non-religious young people to have drunk ever or been inebriated.

Smoking among young people varied less by country of origin than the use of alcohol did. Young people from Asiatic backgrounds were less likely than young people from Norwegian or European backgrounds to have smoked ever or to smoke daily. As regards philosophy of life, we see that a larger percentage of adolescents who stated that they had no religious affiliation have smoked ever or smoke daily than Muslim or Christian young people.

There was little use of snuff among young people from immigrant backgrounds, especially among young people from Asiatic or African backgrounds. Between 7 and 13 per cent of the young people with an Asiatic background had tried snuff ever and between 0 and 4 per cent used snuff daily. The corresponding figure for young people with two parents born in Norway was from 13 to 42 per cent who had used snuff ever and 2 to 10 per cent who used snuff daily.

To the question of whether they had used hash ever, the differences were less clear than for alcohol and tobacco. The majority of the surveys among young people indicate that young people from Asiatic backgrounds are restrictive in

their use of hash. Young people from European backgrounds usually responded that they had used hash.

Girls from ethnic Norwegian backgrounds had tried both alcohol and cigarettes more often than boys from a comparable background, while the boys had more frequently tried snuff and hash. Among young people from Asiatic or African backgrounds, the main impression was that the girls used the various intoxicants to a very small extent, both compared with boys from Asiatic or African backgrounds and compared with ethnic Norwegian girls.

SIRUS rapporter

Følgende rapporter er utkommet i denne serien:

- 1/2001 Horverak, Øyvind, Sturla Nordlund og Ingeborg Rossow: *Om sentrale deler av norsk alkoholpolitikk*. 48 s. Oslo 2001.
- 2/2001 Axelsen, Niels Kristian: *Skjenking i grenseland. Strategier, tiltak og lovgivning mot økonomisk kriminalitet i skjenkesteder i de nordiske land*. 119 s. Oslo 2001.
- 3/2001 Watten, Reidulf og Helge Waal: *Avrusing: Fra vilje til medisin. Avrusingstradisjonene i Norge belyst gjennom en forundersøkelse av ultrarask opioidavrusing (UROD)*. 62 s. Oslo 2001.
- 4/2001 Lund, Ingeborg: *Fra monopol til konkurranse. Restaurantbransjen og alkoholleverandørene etter EØS-avtalen*. 81 s. Oslo 2001.
- 1/2002 Ugland, Trygve: *Policy Re-Categorization and Integration. Europeanization of Nordic Alcohol Control Policies*. (Publisert i samarbeid med ARENA. ARENA-report No 3/2002) 254 s. Oslo 2002.
- 2/2002 Horverak, Øyvind: *Selvbetjente vinmonopolutsalg. En evaluering*. 85 s. Oslo 2002
- 3/2002 Hauge, Ragnar og Reidun Johanne B. L. Lohiniva: *Bevillingssystemet som alkoholpolitisk virkemiddel. En evaluering av endringene i alkoholloven i 1997*. 165 s. Oslo 2002.
- 4/2002 Johansen, Nicolay B.: *Tillit og svik i narkomiljøet*. 208 s. Oslo 2002.
- 1/2003 Berg, Elin: *Samhandlingens monolog. En studie av interaksjon mellom klienter med innvandrerbakgrunn og ansatte i tiltaksapparatet for rusmiddelmissbrukere*. 116 s. Oslo 2003.
- 2/2003 Lund, Ingeborg & Sturla Nordlund: *Pengespill og pengespillproblemer i Norge*. 128 s. Oslo 2003.

- 3/2003 Melberg, Hans Olav & Øyvind Omholt Alver: *Rus og psykiatri i inntektsystemet for kommunene*. 94 s. Oslo 2003.
- 4/2003 Melberg, Hans Olav, Grethe Lauritzen & Edle Ravndal: *Hvilken nytte, for hvem og til hvilken kostnad? En prospektiv studie av stoffmisbrukere i behandling*. 163 s. Oslo 2003.
- 5/2003 Skretting, Astrid & Elin K. Bye: *Bruk av rusmidler blant norske 15-16 åringer. Resultater fra den norske delen av de europeiske skoleundersøkelsene - ESPAD, 1995, 1999, 2003*. 62 s. Oslo 2003.
- 1/2004 Holth, Per & Elin K. Bye: *B Evaluering av 'Ansvarlig Vertskap' i Bergen 2000-2003*, 80 s. Oslo 2004.
- 2/2004 Alver, Øyvind Omholt, Anne Line Bretteville-Jensen & Oddvar Kaarbøe: *Rusreformen – Noen grunnlagsdata om organisering og finansiering*. 62 s. Oslo 2004.
- 3/2004 Horverak, Øyvind: *Da Vinmonopolet kom til Trysil. En evaluering*. 115 s. Oslo 2004.
- 4/2004 Alver, Øyvind Omholt: *Om pris og etterspørsel etter alkohol i Norge*. 65 s. Oslo 2004.
- 1/2005 Rise, Jostein, Henrik Natvig & Elisabet E. Storvoll: *Evaluering av alkoholkampanjen 'Alvorlig talt'* 128 s. Oslo 2005.
- 2/2005 Amundsen, Ellen J., & Robert Lalla: *Narkotikasituasjonen i kommunene. Resultater fra årene 2002 og 2003* 44 s. Oslo 2005.
- 3/2005 Østhus, Ståle: *Befolkningens holdninger til alkoholpolitikken – en analyse av sammenhengen mellom alkoholpolitikken og folkemeningen i perioden 1962 og fram til i dag* 120 s. Oslo 2005.
- 4/2005 Bretteville-Jensen, Anne Line: *Økonomiske aspekter ved sprøytemisbrukeres forbruk av rusmidler. En analyse av intervjuer foretatt 1993-2004*. 176 sider. Oslo 2005.

- 5/2005 Solbakken, Bjørn H., Lauritzen, Grethe & Lund, Marte K. Ødegård: *Barn innlagt sammen med foreldre som er i behandling for rusmiddelproblemer*. 124 sider. Oslo 2005.
- 6/2005 Berg, Frid Fjose & Anne Line Bretteville-Jensen *Ungdoms etterspørsel etter alkohol En empirisk analyse basert på intervjudata 1990-2004*. 58 sider. Oslo 2005.
- 1/2006 Solbakken, Bjørn H. & Grethe Lauritzen *Tilbud til barn av foreldre med rusmiddelproblemer*. 150 sider. Oslo 2006.
- 2/2006 Olsen, Hilgunn & Astrid Skretting *Ingen enkle løsninger: evaluering av Tiltaksplane for alternativer til rusmiljøene i Oslo sentrum*. 166 sider. Oslo 2006.
- 3/2006 Nøkleby, Heid & Grethe Lauritzen *Rusmiddelmisbruk og spiseforstyrrelser. Sammenfall og sammenhenger. En litteraturstudie*. 165 sider. Oslo 2006.
- 4/2006 Buvik, Kristin & Bergljot Baklien *Skal det være noe mer før vi stenger? – evaluering av Ansvarlig vertskap i Trondheim*. 113 sider. Oslo 2006.
- 5/2006 Bretteville-Jensen, Anne Line & Ellen J. Amundsen *Omfang av sprøytemisbruk i Norge*. 83 sider. Oslo 2006.
- 1/2007 Snertingdal, Mette Irmgard *Kalkulerende kjeltringer eller offer for omstendighetene? En kvalitativ studie av heroinomsetningens utvikling og aktører*. 140 sider. Oslo 2007.
- 2/2007 Horverak, Øyvind & Elin K. Bye *Det norske drikkemønsteret. En studie basert på intervjudata fra 1973-2004*. 245 sider. Oslo 2007.
- 3/2007 Ihlebæk, Camilla & Ellen J. Amundsen *Majoritet og minoritet alkoholbruk blant ungdom utenfor storbyen*. 54 sider. Oslo 2007.
- 4/2007 Tefre, Ellen Marie, Arvid Amundsen, Sturla Nordlund og Karl Erik Lund. *Studenter og rus. Resultater fra en undersøkelse av studenter ved universitetet i Oslo*. 139 s. Oslo 2007.

- 5/2007 Lauritzen, Hege Cesilie & Baklien, Bergljot. *Overskjenking i Bergen – en oppfølging av Ansvarlig vertskap i Bergen*. 98 sider. Oslo 2007.
- 6/2007 Baklien, B., Pape, H. Rossow, I. & Storvoll, E. E. *Regionprosjektet – Nyttig forebygging? Evaluering av et pilotprosjekt om lokalbasert forebygging*. 216 sider. Oslo 2007
- 7/2007 Olsen, Hilgunn og Astrid Skretting. *Hva nå? Evaluering av prøveordning med sprøyterom*. 169 sider. Oslo 2007
- 8/2007 Lund, Marte K. Ødegård, Astrid Skretting og Karl Erik Lund. *Rusmiddelbruk blant unge voksne, 21-30 år. Resultater fra spørreskjemaundersøkelsene 1998, 2002 og 2006*. 108 sider. Oslo 2007

SIRUS skrifter

Følgende publikasjoner er utkommet i denne serien:

- 1/2002 Brofoss, Knut and Julia Ferkis (ed.): *Alcohol Policy – Epidemiology-Primary Health Care*. 161 s. Oslo 2002
- 1/2004 Lund, Karl Erik og Jostein Rise: *Mediekampanje om røykfri serveringssteder våren 2004*. Evaluering av det offentlige tobakksforebyggende arbeidet i Norge 2003-2007. 36 s. Oslo 2004.
- 2/2004 Lund, Marianne og Rita Lindbak: *Tall om tobakk 1973-2003*. 39 s. Oslo 2004.
- 1/2005 Hetland, Hilde og Leif Edvard Aarø: *Hva kan forbedres i VÆR røykFri-programmet? Intervjuer med elever, lærere og rektorer*. Evaluering av det offentlige tobakksforebyggende arbeidet i Norge 2003-2007. 59 s. Oslo 2005.
- 2/2005 Hetland, Jørn og Leif Edvard Aarø: *Røykevaner, holdninger til innføring av røykfrie serveringssteder og opplevelse av håndhevingsproblemer i serveringsbransjen- en prospektiv panelundersøkelse*. Evaluering av det offentlige tobakksforebyggende arbeidet i Norge 2003-2007. 76 s. Oslo 2005.
- 3/2005 Hetland, Jørn og Leif Edvard Aarø: *Røykfrie serveringssteder: Luftkvalitet, helse og trivsel blant ansatte i serveringsbransjen*. Evaluering av det offentlige tobakksforebyggende arbeidet i Norge 2003-2007. 46 s. Oslo 2005.
- 4/2005 Lund, Karl Erik: *Tobakksavgiften som helsepolitisk styringsinstrument*. Evaluering av det offentlige tobakksforebyggende arbeidet i Norge 2003-2007. 60 s. Oslo 2005.
- 5/2005 Amundsen, Ellen J.: *Alkohol- og tobakksbruk blant ungdom: Hva betyr innvandrerbakgrunn?* 89 s. Oslo 2005.
- 6/2005 Larsen, Elisabeth, Marianne Lund og Karl Erik Lund: *Evaluering av helseadvarslene på tobakkspakkene*. Evaluering av det offentlige tobakksforebyggende arbeidet i Norge 2003-2007. 33 s. Oslo 2005.

- 1/2006 Lund, Karl Erik: *Innføring av røykfrie serveringssteder i Norge. Konsekvenser for omsetning, besøksfrekvens, trivsel og etterlevelse*. Evaluering av det offentlige tobakksforebyggende arbeidet i Norge 2003-2007. 121 s. Oslo 2006.
- 2/2006 Lund, Karl Erik: *The introduction of smoke-free hospitality venues in Norway. Impact on revenues, frequency of patronage, satisfaction and compliance*. Evaluation of public tobacco control work in Norway 2003-2007. 110 s. Oslo 2006.
- 3/2006 Larsen, Elisabeth, Karl Erik Lund og Jostein Rise: *Evaluering av tobakkskampanjen "Røyken tar pusten av deg"*. Evaluering av det offentlige tobakksforebyggende arbeidet i Norge 2003-2007. 116 s. Oslo 2006.
- 4/2006 Larsen, Elisabeth, Jostein Rise og Pål Kraft: *Evaluering av tobakkskampanjen "Hver eneste sigarett skader deg"*. Evaluering av det offentlige tobakksforebyggende arbeidet i Norge 2003-2007. 53 s. Oslo 2006.
- 5/2006 Rise, Jostein: *En sosialpsykologisk analyse av et fryktvekkende budskap: en kvasiekperimentell undersøkelse*. Evaluering av det offentlige tobakksforebyggende arbeidet i Norge 2003-2007. 68 s. Oslo 2006.
- 1/2007 Melberg, Hans Olav: *Hvor mye betyr tobakksprisen for endringer i tobakksforbruket? Utviklingen i pris og forbruk i Norge mellom 1985 og 2005*. Evaluering av det offentlige tobakksforebyggende arbeidet i Norge 2003-2007. 29 s. Oslo 2007.
- 2/2007 Lund, Karl Erik (red.), Rune Ottesen, Jostein Rise, Karl Erik Lund, Sidsel Graff-Iversen og Kjell Bjartveit: *Grunnlaget for allmennhetens oppfatning om risiko ved sigarettøyking i 1950- og 60 årene i Norge*. Erklæringer til Norges Høyesterett i forbindelse med søksmål fra skadelidt om erstatning fra tobakksprodusent. 231 s. Oslo 2007.
- 3/2007 Lund, Marianne og Rita Lindbak: *Norwegian Tobacco Statistics 1973-2006*. 43 s. Oslo 2007.

- 4/2007 Frøyland, Kjetil. *Med arbeidslivet som arena. Om kunnskapsbehov i arbeidsrelatert rusmiddelforskning*. 65 sider. Oslo 2007.
- 5/2007 Hetland, Jørn, Leif Edvard Årø og Simon Øverland. *Røykfrie serveringssteder: Samlerapport fra en prospektiv undersøkelse blant ansatte i serveringsbransjen*. 50 sider. Oslo 2007.